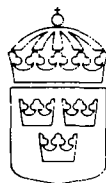

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1988/89:SfU12

Föräldraförsäkringen

1988/89
SfU12

FEMTE HUVUDTITELN

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet regeringens förslag i proposition 1988/89:69 om en utbyggnad av föräldraförsäkringen och förstärkt föräldraledighet samt motioner i anslutning härtill. Utbyggnaden föreslås ske i tre etapper och vara helt genomförd den 1 juli 1991, då föräldrapenning med anledning av ett barns födelse skall kunna utges under 18 månader sammanlagt för föräldrarna med ett belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning. I propositionen läggs ett lagförslag fram avseende den första etappen, som föreslås bli genomförd den 1 juli 1989. Föräldrar med barn födda under oktober 1988 eller senare skall få föräldrapenning för ytterligare 90 dagar med belopp på sjukpenningnivå. Genom övergångsregler får föräldrar med barn födda under augusti eller september 1988 föräldrapenning med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning under ytterligare 30 resp. 60 dagar. Vidare skall föräldrapenning kunna tas ut till dess barnet har fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då det har avslutat det första skolåret. I fråga om den tillfälliga föräldrapenningen föreslås att de s.k. kontaktdagarna får tas ut till utgången av det kalenderår under vilket barnet fyller tolv år. I propositionen föreslås även riktlinjer för den fortsatta utbyggnaden av försäkringen och vissa ändringar i föräldraledighetslagen.

I betänkandet behandlas även regeringens förslag om medelsanvisning till föräldraförsäkringen samt skilda motionsyrkanden med anknytning till försäkringen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Propositionerna

Proposition 1988/89:69

Regeringen (socialdepartementet) har i proposition 1988/89:69 om utbyggnad av föräldraförsäkringen och förstärkt föräldraledighet föreslagit riksdagen att

1. dels anta i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen 1988/89:SfU12 (1962:381) om allmän försäkring,

2. dels godkänna att ett belopp av 2 500 000 kr. ur anslaget C 2. Bidrag till föräldraförsäkringen för budgetåret 1989/90 får disponeras för särskilda informationsinsatser,

3. dels godkänna de riktlinjer som i propositionen förordats för den fortsatta utbyggnaden av föräldraförsäkringen och för övergångsreglernas utformning.

Vidare har riksdagen beretts tillfälle att ta del av vad i propositionen anförts om ersättningsdagar på garantinivån under den första etappen av utbyggnaden.

Regeringen (arbetsmarknadsdepartementet) har i samma proposition föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.

Lagförslagen återfinns i bilaga 1 till betänkandet.

Proposition 1988/89:100

Regeringen har i proposition 1988/89:100, bil. 7 (socialdepartementet) litt. C Ekonomiskt stöd till barnfamiljer m.m., under C 2 föreslagit riksdagen att till Bidrag till föräldraförsäkringen för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 2 004 000 000 kr.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av proposition 1988/89:69

1988/89:Sf9 av Olof Johansson m.fl (c, m, fp) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå proposition 1988/89:69 vad avser föräldraförsäkringen.

1988/89:Sf10 av Kjell Johansson (fp) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 1988/89:69 att arbetsgivare som inte går med på att förlägga daglig föräldraledighet på det sätt som arbetstagaren begärt skall underrätta den lokala fackliga organisationen om beslutet.

1988/89:Sf11 av Evert Svensson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som har anförts i motionen om nödvändigheten av en höjning av garantibeloppet inom föräldraförsäkringen.

1988/89:Sf13 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att en månad av den med tre månader förlängda föräldraförsäkringen kvoterats till den vårdnadshavare som ej använt huvuddelen av tiden i de fall det finns två vårdnadshavare,

2. att riksdagen beslutar att den kvoterade tiden för den vårdnadshavare som ej använt huvuddelen av tiden skall vara fyra månader när föräldraförsäkringen är utbyggd till 18 månader,

3. att riksdagen hos regeringen begär en plan för utbyggnad av kontaktdagarna enligt motionens förslag,

4. att riksdagen beslutar att de besök, som föräldrar till handikappade barn gör i förebyggande/behandlande syfte, bedöms som besök i samhällets förebyggande barnhälsovård och berättigar till tillfällig föräldrapenning,

5. att riksdagen beslutar att tillfällig föräldrapenning skall utgå samtidigt till bägge föräldrarna vid habiliteringsbesök och utbildning med anledning av barnets handikapp.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1988/89

1988/89:Sf202 av Stina Gustavsson och Kersti Johansson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen förordats om komplettering av föräldraförsäkringen avseende avbytar-service för gravida lantbrukarkvinnor.

1988/89:Sf204 av Mona Sahlin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om garantinivån i föräldraförsäkringen.

1988/89:Sf206 av Bengt Harding Olson och Elver Jonsson (båda fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen gör en översyn av biståndspersonalens sociala skyddsnät.

1988/89:Sf211 av Karin Israelsson (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att de 16 kontaktdagarna kan tas ut vid den tidpunkt som föräldrarna själva bestämmer,

2. att riksdagen beslutar att kontaktdagarna kan tas ut för alla barn oavsett omsorgsform.

1988/89:Sf212 av Karin Israelsson och Martin Olsson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av tillfällig föräldrapenning vid sjukdom hos dagbarnvårdares barn.

1988/89:Sf214 av Ingbritt Irhammar och Gunnar Björk (båda c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen låter utreda förutsättningarna för att föräldrar skall kunna vårda egna barn och få särskild föräldrapenning då familjedaghemmet är stängt på grund av sjukdom.

1988/89:Sf246 av Gunnar Björk och Karin Starrin (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om att föräldrapenning skall utgå till föräldrakooperativ.

1988/89:Sf251 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att föräldraförsäkringen till den 1 juli 1991 förlängs till 24 månader på sätt som finns angivet i motionen,

2. att riksdagen i en första etapp beslutar att från den 1 juli 1989 förlänga föräldraförsäkringen till 14 månader med ersättning på sjukpenningnivå och 10 månader på garantinivå,

3. att riksdagen beslutar att rätten till ersättning fördelas mellan föräldrarna så att vardera föräldern från 1 juli 1989 måste ta ut minst två månader, från 1 juli 1990 minst fyra och från 1 juli 1991 minst sex månader av ersättningen på sjukpenningnivå, dock på sådant sätt att ensamförälder skall ha rätt att ta ut hela ersättningen.

1. att riksdagen avslår regeringens proposition om utbyggd föräldraförsäkring vad gäller hemställan i socialdepartementets bilaga,
2. att riksdagen beslutar att garantinivån inom föräldraförsäkringen från den 1 januari 1989 skall uppgå till 1/365 av basbeloppet om dagen.

Motiveringarna återfinns i motion 1988/89:So612.

1988/89:Sf260 av Charlotte Cederschiöld (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagändring som ger alla föräldrar rätt till tillfällig föräldrapenning för kontaktbesök i barnets dagliga vistelsemiljö utom hemmet.

1988/89:Sf261 av Hans Dau (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om nya regler för att föräldrapenning vid tillfällig vård av barn ska kunna utgå till båda föräldrarna till handikappade barn samtidigt vid habiliteringsbesök och föräldrautbildning,

2. att riksdagen hos regeringen begär sådant förtydligande i nuvarande lagtext att de i yrkande 1 föreslagna reglerna tillämpas lika över hela landet.

1988/89:Sf288 av Sigrid Bolkéus och Sinikka Bohlin (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utvidgad föräldrapenning till föräldrar med utvecklingsstörda barn.

1988/89:Sf294 av Karl-Göran Biörsmark (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om socialförsäkringsskyddet för svenskar med tjänstgöring utomlands.

1988/89:Sf306 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att vårdbidrag och ersättning enligt föräldraförsäkringen skall kunna utgå samtidigt enligt det anförda.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So252.

1988/89:Sf308 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen begär förslag hos regeringen om förlängning av mäns fristående rätt till ersättning i samband med barns födelse från tio till tretton dagar.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A804.

1988/89:Sf309 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar att slopa 90-dagarsgränsen för tillfällig föräldrapenning för de i motionen nämnda familjerna,

5. att riksdagen beslutar om en ändring av 4 kap. 11 § andra stycket lagen om allmän försäkring i enlighet med vad som anförts i motionen så att tillfällig föräldrapenning utgår även till föräldrar som uppbär vårdbidrag,

6. att riksdagen beslutar att tillfällig föräldrapenning skall utgå till föräldrar som tillfälligt tvingas avstå från förvärvsarbete för att vårda sjukt hemmaboende, vuxet handikappat barn,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett förtydligande i 4 kap. 10 § lagen om allmän försäkring så att föräldrar garanteras rätt till ledighet och ersättning från föräldraförsäkringen för att delta i barns rehabilitering,

habilitering och utbildning för föräldrar till barn med handikapp i enlighet med vad som i motionen anförts. 1988/89:SfU12

Motiveringarna återfinns i motion 1988/89:So255.

1988/89:Sf310 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om alla föräldrars möjlighet att överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring av reglerna för tillfällig föräldrapenning så att denna rätt kan utnyttjas när ett daghem stängs eller när dagbarnvårdarens eget barn är sjukt.

Motiveringarna återfinns i motion 1988/89:So622.

1988/89:Sf336 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar att fr.o.m. den 1 januari 1990 i enlighet med motionens förslag införa nya regler i föräldraförsäkringen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Fi214.

1988/89:Sf347 av Charlotte Cederschiöld m.fl. (m, s, fp, c, vpk, mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär sådan ändring av 3 kap. 5 § lagen om allmän försäkring som innebär återgång till den tidigare regeln om sjukpenningsskydd under den tid den försäkrade enligt lag är berättigad till hel föräldraledighet.

1988/89:Sf363 av Ivar Franzén och Rolf Kenneryd (båda c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till höjning av garantibeloppet i föräldraförsäkringen enligt de riktlinjer som redovisats i motionen.

Motioner överflyttade från arbetsmarknadsutskottet

1988/89:A704 av Kersti Johansson och Rosa Östh (båda c) vari yrkas att riksdagen beslutar om en utvidgning av rätten till tjänstledighet för föräldrar i enlighet med vad som i motionen anförts.

1988/89:A705 av Anita Persson och Birthe Sörestedt (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätt till förkortning av arbetstiden.

1988/89:A730 av Daniel Tarschys och Charlotte Branting (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar utvidga rätten till hel ledighet för vård av barn till dess att barnet har fyllt tre år,

2. att riksdagen beslutar utvidga rätten till förkortning av arbetstiden till tre fjärdedelar av normal arbetstid till dess att barnet har fyllt tolv år.

1988/89:A731 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan lagändring att den rätt till förkortning av arbetstiden till tre fjärdedelar av ordinarie arbetstid som stadgas i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn ändras till en rätt till valfri förkortning ned till tre fjärdedelar av ordinarie arbetstid.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So622.

1988/89:A741 av Karl Hagström (s) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen initierar en undersökning syftande till att belysa de faktorer som påverkar föräldrars möjlighet att nyttja rätten till ledighet för vård av barn.

1988/89:SfU12

De med anledning av proposition 1988/89:69 väckta motionerna 1988/89:Sf12 av Stina Gustavsson (c) och 1988/89:Sf13 yrkande 6 av Lars Werner m.fl. (vpk) kommer att behandlas av utskottet i annat sammanhang.

Arbetsmarknadsutskottet har yttrat sig över proposition 1988/89:69 vad avser bilaga 2 om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn m.m. samt motionerna 1988/89:Sf10, 1988/89:A704, 1988/89:A705, 1988/89:A730, 1988/89:A731 och 1988/89:A741. Arbetsmarknadsutskottets yttrande, 1988/89:AU2y, återfinns som bilaga 2 till betänkandet.

Utskottet

Föräldraförsäkringen

Föräldraförsäkringen, som infördes år 1974, omfattar numera ersättningsförmånerna föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning.

Försäkringsförmånerna har successivt byggts ut och föräldrapenning med anledning av barns födelse utgår för närvarande under tolv månader, varav nio månader med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning och tre månader med garantibelopp.

Tillfällig föräldrapenning, som kan utgå för barn upp till 16 år, utgår under högst 90 dagar per år. För barn mellan 12 och 16 år gäller dock särskilda förutsättningar. Tillfällig föräldrapenning kan även utgå för kontakt dagar för barn mellan fyra och tolv år. Sådan ersättning utgår högst för två dagar per barn och år. Härutöver har pappan en självständig rätt till tio ersättningsdagar med anledning av barns födelse.

Havandeskapspenning kan utgå till gravida kvinnor som har fysiskt påfrestande arbetsuppgifter och som inte kan omplaceras till ett mindre ansträngande arbete. Havandeskapspenning utges tidigast fr.o.m. den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse och längst t.o.m. den elfte dagen före denna tidpunkt. Ersättning utgår med belopp som motsvarar kvinnans sjukpenning.

Föräldrapenning

Föräldrapenning utges under 360 dagar i anslutning till barns födelse eller adoptivbarns ankomst. Under 270 av dessa dagar utges föräldrapenning med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, dvs. 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten per dag, dock lägst med ett garantibelopp som för närvarande är 60 kr. Under resterande 90 dagar utges ersättning med garantibeloppet. Modern har rätt till föräldrapenning tidigast fr.o.m. den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Ersättningen utges efter barnets födelse till den av föräldrarna som till huvudsaklig del vårdar barnet. Om båda föräldrarna är vårdnadshavare har

vardera föräldern alltid rätt till 90 egna dagar med föräldrapenning. Denna rätt kan dock överlåtas på den andra föräldern. Förälder som är ensam vårdnadshavare har rätt till samtliga 360 dagar med föräldrapenning. Ersättningsdagarna får tas ut längst till dess barnet fyller fyra år.

I proposition 1988/89:69 framhålls att den ökade förvärvsfrekvensen bland kvinnorna och det påvisade intresset hos föräldrar att förena förvärvsarbete med vård och ansvar för barn bör leda till att samhället underlättar för föräldrarna att förena föräldraskapet med en insats på arbetsmarknaden. En utökad och därmed förbättrad föräldraförsäkring är enligt föredragande statsrådet det bästa sättet att förverkliga föräldrarnas ambitioner i det här avseendet. Det är också mycket viktigt att båda föräldrarna får möjlighet att ta ansvar för barnets vård och utveckling. Föräldrarna måste därför ges ekonomiska möjligheter att ta detta ansvar. Ersättning från föräldraförsäkringen på föräldrarnas sjukpenningnivå ger sådana möjligheter. Med en föräldraförsäkring som täcker inkomstbortfallet under ett och ett halvt år och en rätt till barnomsorgsplats från det barnet är ett och ett halvt år ökas den ekonomiska och sociala tryggheten påtagligt för barnfamiljerna.

Mot denna bakgrund föreslås att *föräldraförsäkringen byggs ut* till att omfatta föräldrapenning under 18 månader med en ersättning som motsvarar föräldrarnas sjukpenning. Utbyggnaden bör ske i etapper och vara helt genomförd den 1 juli 1991. I den första etappen, som föreslås bli genomförd den 1 juli 1989, byggs försäkringen ut med tre månaders ersättning på sjukpenningnivå. I den andra etappen, som föreslås bli genomförd den 1 juli 1990, byts de 90 dagarna med ersättning på garantinivå ut mot en ersättning under samma tid på sjukpenningnivå. I den sista etappen förlängs försäkringen den 1 juli 1991 med ytterligare tre månaders ersättning på sjukpenningnivå. De särskilda ersättningsdagarna vid flerbarnsbörd skall dock vara oförändrade till antal och belopp.

I propositionen föreslås följande övergångsregler. De i etapp ett tillkommande 90 föräldrapenningdagarna med ersättning på sjukpenningnivån föreslås gälla barn födda under oktober 1988 eller senare. För barn födda i september 1988 utökas antalet dagar med 60 och för barn födda i augusti 1988 utökas antalet dagar med 30. Övergångsregler vid utbyggnaden av etapp två och tre bör utformas på motsvarande sätt. När de 90 dagarna med föräldrapenning på garantinivå under den andra etappen övergår till dagar med föräldrapenning på sjukpenningnivå får därför föräldrar med barn födda under oktober 1989 eller senare samtliga kvarstående garantidagar utbyta mot dagar på sjukpenningnivå. För barn födda i september 1989 får högst 60 dagar bytas ut och för barn födda i augusti 1989 får utbytet avse högst 30 dagar. Den ytterligare utökning av föräldraförsäkringen med 90 dagars ersättning på sjukpenningnivå som skall ske i den tredje etappen bör gälla barn födda under oktober 1990 eller senare. För barn födda i september 1990 utökas antalet dagar med 60 och för barn födda i augusti 1990 utökas antalet dagar med 30.

Det i propositionen framlagda lagförslaget omfattar endast den första etappen av utbyggnaden. För den fortsatta utbyggnaden begärs riksdagens godkännande av de riktlinjer som förordats i propositionen.

Utbyggnaden av etapp ett kommer enligt propositionen att kosta 2 300

milj. kr., etapp två 1 950 milj. kr. och etapp tre 2 480 milj. kr.

1988/89:SfU12

I propositionen föreslås vidare att föräldrapenningen får tas ut längst till dess barnet har fyllt åtta år eller den senare tidpunkt då barnet har avslutat första skolåret. Detta skall gälla för alla föräldrar som vid ikraftträdandet den 1 juli 1989 har kvar föräldrapenningdagar för barn födda den 1 juli 1985 eller senare, dvs. barn som inte har uppnått nuvarande åldersgräns om fyra år när den nya regeln träder i kraft.

Nuvarande bestämmelser om att föräldrapenning under de första 180 dagarna av ersättningstiden utges med belopp som motsvarar föräldrarnas sjukpenning bibehålls under den första etappen av utbyggnaden. Det blir således inte möjligt att under denna tid ta ut ömsom dagar med föräldrapenning på sjukpenningnivå, ömsom dagar med föräldrapenning på garantinivå.

De tre partiledarna för m, fp och c yrkar i motion Sf9 av Olof Johansson m.fl. avslag på propositionen vad avser föräldraförsäkringen. Motionärerna anser att den föreslagna utbyggnaden av föräldraförsäkringen är otillräcklig när det gäller att ge familjerna valfrihet i barnomsorgen. Motionärerna hänvisar till att de i motion So613 begärt att ett beskattningsbart vårdnadsbidrag i stället skall införas fr.o.m. den 1 januari 1990. Vårdnadsbidraget skall utgå med 15 000 kr. per barn och år för alla barn mellan ett och sju år och kombineras med en avdragsrätt vid beskattningen för styrkta barnomsorgskostnader upp till detta belopp och minskade statsbidrag till kommunerna för barnomsorgen med 12 000 kr. per heltidsplats. Ett vårdnadsbidrag enligt denna modell skulle enligt motionärerna öka valfriheten för småbarnsföräldrar och ge dem mer tid för barnen. Härtill kommer att resurserna för barnomsorgen skulle fördelas rättvist över landet. Med samma motivering begär även Carl Bildt m.fl. i motion Sf253 yrkande 1 avslag på regeringens förslag om en utbyggnad av föräldraförsäkringen.

I motion Sf251 av Claes Roxbergh m.fl. föreslås en mer långtgående utbyggnad av föräldraförsäkringen. Motionärerna begär i yrkande 1 att föräldraförsäkringen till den 1 juli 1991 förlängs till att utgå med ersättning motsvarande föräldrarnas sjukpenningbelopp under 24 månader. Även denna utbyggnad bör ske i etapper. Till att börja med bör försäkringen byggas ut med ytterligare fem månaders ersättning på sjukpenningnivå och sju månader på garantinivå. I yrkande 2 begär motionärerna därför att föräldrapenning fr.o.m. den 1 juli 1989 utgår med ersättning på sjukpenningnivå under 14 månader och på garantinivå under 10 månader. Den fortsatta utbyggnaden bör därefter ske genom att fem månader på garantinivå byts ut mot fem månader på sjukpenningnivå såväl den 1 juli 1990 som den 1 juli 1991.

Enligt utskottets mening är det angeläget att stödet till småbarnsfamiljerna förstärks. Stödet skall göra det möjligt för föräldrarna att själva vårda barnet under den första tiden och därefter kombinera förvärvsarbete med vården av barnet. Av betydelse härför är såväl storleken av det ekonomiska stödet som utbyggnaden av samhällets barnomsorg. Utskottet anser att det ekonomiska stödet i första hand bör vara konstruerat så att det kan täcka föräldrarnas inkomstbortfall medan barnet är litet. Därigenom får även den förälder som har högst inkomst möjlighet att ta ansvar för vården av barnet. Utskottet

välkomnar därför regeringens förslag om att föräldraförsäkringen skall byggas ut till 18 månader. Av kostnadsskäl bör dock utbyggnaden ske i etapper och utskottet anser att förslaget i denna del är väl avvägt. Detta gäller även de föreslagna övergångsreglerna. Utskottet anser det således inte möjligt att för närvarande bygga ut försäkringen snabbare eller längre än vad som föreslås i propositionen. Utskottet vill samtidigt understryka vikten av att planerna för utbyggnaden av samhällets barnomsorg fullföljs. Såsom anförts i propositionen innebär planerna för utbyggnaden av barnomsorgen att kommunerna inte skall minska omfattningen av den barnomsorg som gäller barn under ett och ett halvt år. Enligt utskottets mening måste detta gälla även vid en utbyggnad av föräldraförsäkringen i enlighet med föreliggande förslag. Utskottet tillstyrker således lagförslaget i denna del ävensom riktlinjerna för den fortsatta utbyggnaden.

Den förlängda ersättningstiden medför att föräldrapenning behöver kunna tas ut under längre tid än som nu gäller. Utskottet tillstyrker därför även förslaget att föräldrapenning skall kunna tas ut till dess barnet har fyllt åtta år eller den senare tidpunkt då barnet har avslutat första skolåret.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till såväl motionerna Sf9 och Sf253 yrkande 1 som motion Sf251 yrkandena 1 och 2.

I två motioner begärs att tiden för föräldrapenning fördelas mellan föräldrarna, *kvoterar*. I motion Sf13 av Lars Werner m.fl. begär motionärerna att i de fall då det finns två vårdnadshavare skall en viss del av den förlängda ersättningstiden reserveras för den förälder som ej utnyttjat huvuddelen av tiden. Motionärerna begär i yrkande 1 att en månad av den med tre månader förlängda ersättningstiden skall reserveras för sådan förälder och i yrkande 2 att fyra månader skall reserveras på detta sätt när föräldraförsäkringen är utbyggd till 18 månader. Även Claes Roxbergh m.fl. begär i motion Sf251 yrkande 3 att rätten till ersättning kvoterar mellan föräldrarna. Motionärerna föreslår att vardera föräldern från den 1 juli 1989 måste ta ut minst två månader, från den 1 juli 1990 minst fyra och från den 1 juli 1991 minst sex månader av ersättningen på sjukpenningnivå. Ensamförlälder skall dock ha rätt att ta ut hela ersättningen.

I propositionen framhålls att papporna använder sig av föräldraförsäkringen i relativt stor omfattning. Föredragande statsrådet anser därför att man i stället för kvotering i första hand bör göra ytterligare informationsansträngningar för att få till stånd de attitydförändringar som behövs för att öka pappornas insatser i vården av sina barn. Han föreslår att 2,5 milj. kr. ur anslaget till försäkringen får disponeras för informationsinsatser i samband med genomförandet av de nya reglerna inom föräldraförsäkringen. Medlen bör framför allt användas för informationsinsatser i syfte att öka pappornas uttag av föräldrapenning.

Utskottet konstaterar att pappornas intresse av att utnyttja föräldraförsäkringen successivt ökat. Utskottet är därför inte berett att nu förorda en kvotering, eftersom en sådan skulle begränsa föräldrarnas möjligheter att själva fördela föräldraledigheten på det i deras situation mest ändamålsenliga sättet. Utskottet delar därför den bedömning som föredragande statsrådet gör att man i första hand genom informationsinsatser bör söka förmå papporna att i ökad omfattning utnyttja försäkringen. Denna bedömning

överensstämmer med den utskottet tidigare gjort när frågan om kvotering behandlats (se senast SfU 1987/88:16). Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna Sf13 yrkandena 1 och 2 samt Sf251 yrkande 3.

Utskottet godtar vidare vad som anförts om att föräldrapenning under de första 180 dagarna liksom hittills skall utges på sjukpenningnivå, i synnerhet som denna bestämmelse bara får betydelse t.o.m. den 1 juli 1990.

I motion Sf336 yrkande 4 (delvis) yrkar Carl Bildt m.fl. i besparingssyfte att *kompensationsnivån* inom föräldraförsäkringen skall sänkas till 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten fr.o.m. den 1 januari 1990. Förslaget skall enligt motionärerna ses mot bakgrund av de omfattande skattesänkningar som moderaterna föreslagit. Besparingseffekten bör tillgodogöras statsbudgeten.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om en sänkning av kompensationsnivån, se senast SfU 1987/88:16. Utskottet har därvid hänvisat till att en sänkning av kompensationsnivån inom föräldraförsäkringen till 80 % skulle innebära ett alltför kännbart ingrepp i försäkringsskyddet vid föräldraledighet. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker således bifall till motion Sf336 yrkande 4 såvitt nu är i fråga.

I ett flertal motioner begär en höjning av *garantinivån*.

I motion Sf253 yrkande 2 av Carl Bildt m.fl. påpekas att *garantinivån* inom föräldraförsäkringen inte följer löneutvecklingen och att eftersläpningen drabbar de försäkringsmässigt sämre ställda. Motionärerna anser att *garantinivån* bör knytas till basbeloppet och bestämmas till 1/365 av detta. Samma motionärer begär i motion Sf336 yrkande 4 (delvis) att en förändring av *garantinivån* enligt denna modell skall genomföras fr.o.m. den 1 januari 1990.

Evert Svensson m.fl. begär i motion Sf11 ett tillkännagivande om nödvändigheten av en höjning av *garantibeloppet*. Motionärerna anför att *garantibeloppet* efter den planerade utbyggnaden av föräldraförsäkringen den 1 juli 1990 endast kommer att gälla den som inte har haft inkomster som berättigar till föräldrapenning enligt sjukpenningnivån. Den kategori föräldrar det här framför allt gäller är unga som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden, föräldrar som varit lediga för studier och glesbygdsföräldrar där båda inte arbetar utom hemmet. Även Mona Sahlin begär i motion Sf204 ett motsvarande tillkännagivande. Vidare föreslår Ivar Franzén och Rolf Kenneryd i motion Sf363 att *garantibeloppet* skall höjas, förslagsvis till 100 kr.

Utskottet har senast i betänkandet SfU 1987/88:16 behandlat frågan om en anknytning av *garantinivån* till *basbeloppet*. Utskottet ansåg då att *garantinivån* inte kunde bestämmas enbart genom att *basbeloppsutvecklingen* tilläts slå igenom automatiskt. Även andra omständigheter måste tas med i beräkningen, såsom det statsfinansiella läget och behovet av andra familjepolitiska åtgärder inom och utom föräldraförsäkringen. Utskottet, som vidhåller denna uppfattning, anser att något utrymme för ytterligare förbättringar inom föräldraförsäkringen för närvarande inte finns. Däremot utgår utskottet från att en förnyad prövning av möjligheterna att höja *garantinivån* sker i samband med att lagförslag utarbetas för nästa utbyggnadsetapp av försäkringen.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf253 yrkande 2, 1988/89:SfU12 Sf336 yrkande 4 såvitt nu är i fråga, Sf11, Sf204 och Sf363.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motion Sf246 om föräldrapenning vid arbete i föräldrakooperativt daghem. I motionen anför Gunnar Björk och Karin Starrin att försäkringskassan i visst fall har vägrat föräldrar rätt till föräldrapenning när de har arbetat i ett föräldrakooperativt daghem. I villkoren ingick att alla föräldrar skulle fullgöra två arbetsveckor per år vid föräldrakooperativet. Enligt motionärerna har försäkringskassan ansett att föräldrarna därvid utfört förvärvsarbete. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att förälder skall ha rätt till föräldrapenning i dessa lägen.

Utskottet konstaterar att en förutsättning för utgivande av föräldrapenning är att föräldern inte förvärvsarbetar. Från riksförsäkringsverket har utskottet inhämtat att den arbetsinsats föräldern gör i föräldrakooperativet jämföras med förvärvsarbete i de fall föräldern genom arbetsinsatsen får en lägre avgift för barnomsorgen. En bedömning görs dock från fall till fall.

Utskottet är införstått med att rätten till föräldrapenning måste avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Något uttalande från riksdagens sida bör därför inte göras med anledning av motion Sf246. Utskottet utgår dock från att riksförsäkringsverket följer tillämpningen.

Tillfällig föräldrapenning

Tillfällig föräldrapenning utges till förälder som behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda barn under tolv år bl.a. till följd av sjukdom eller smitta hos barnet eller barnets vårdare eller vid besök i samhällets förebyggande barnhälsovård. Under de nämnda förutsättningarna kan tillfällig föräldrapenning också utges för vård av barn som fyllt tolv men inte sexton år i de fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn, och vård- eller tillsynsbehovet inte grundat rätt till vårdbidrag. För barn under 240 dagar utges tillfällig föräldrapenning endast om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller om barnet vårdas på sjukhus. Tillfällig föräldrapenning kan utges under högst 90 dagar per barn och år. Vid sjukdom hos barnets ordinarie vårdare kan dock ersättning utgå under högst 60 dagar. Utöver dessa dagar har en fader rätt till sammanlagt tio dagars föräldrapenning i samband med barns födelse.

Tillfällig föräldrapenning utges också till föräldrar till barn som fyllt fyra men inte tolv år när föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskola eller fritidshemsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar. För sådana s.k. kontaktdagar utges ersättning under två dagar per barn och år.

I proposition 1988/89:69 föreslås att rätten att ta ut kontaktdagar förlängs t.o.m. det kalenderår under vilket barnet fyller tolv år.

I motion Sf9 av Olof Johansson m.fl. har som tidigare nämnts begärts avslag på propositionen vad avser föräldraförsäkringen.

Under föregående riksmöte uttalade utskottet enhälligt att regeringen borde lägga fram förslag som gör det möjligt för föräldrar att ta ut kontaktdagar för besök i barnets skola varje termin t.o.m. det kalenderår

som barnet fyller tolv år. Vad utskottet anfört gav riksdagen som sin mening regeringen till känna (SfU 1987/88:16, rskr. 145). Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sin tidigare uppfattning. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag och avstyrker motion Sf9 i motsvarande del.

I motion Sf309 yrkande 4 av Bengt Westerberg m.fl. begärs att tillfällig föräldrapenning skall kunna utgå under *obegränsat antal dagar* för det fåtal familjer som på grund av mycket svåra omständigheter tvingas utnyttja den tillfälliga föräldrapenningen under lång tid. Om det blir fråga om vård av permanent karaktär bör enligt motionärerna en samordning ske med andra ersättningsformer.

Rätten till tillfällig föräldrapenning utökades fr.o.m den 1 juli 1988 från 60 till 90 dagar per barn och år. Utskottet uttalade vid behandlingen av förslaget härom (se SfU 1987/88:16) att detta särskilt med hänsyn tagen till att utskottet i betänkandet SfU 1987/88:15 hade tillstyrkt införandet av en fjärdedels vårdbidrag skulle innebära en avsevärd förbättring för den aktuella gruppen barn och föräldrar. Utskottet ansåg sig inte kunna förorda ett slopande av begränsningen av antalet dagar. Utskottet utgick dock ifrån att utvecklingen på området även fortsättningsvis skulle följas inom ramen för riks försäkringsverkets uppföljningsverksamhet.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och avstyrker bifall till motion Sf309 yrkande 4.

I motion Sf309 yrkande 7 anför Bengt Westerberg m.fl. att föräldrar till barn med funktionsnedsättning skall garanteras rätt till ledighet och ersättning från föräldraförsäkringen när de deltar i *barns rehabilitering eller habilitering* samt när de deltar i utbildning för föräldrar till barn med handikapp. Motionärerna begär ett förtydligande i lagen härom. Även Lars Werner m.fl. begär i motion Sf13 yrkande 4 att de besök som föräldrar till handikappade barn gör i förebyggande/behandlande syfte skall berättiga till tillfällig föräldrapenning.

Vid sin behandling av liknande motionsyrkanden under föregående riksmöte anförde utskottet i betänkande SfU 1987/88:6 bl.a. följande:

Utskottet konstaterar att den tillfälliga föräldrapenningen i flertalet fall kan användas när en förälder tillsammans med sitt barn gör institutionsbesök eller deltar i utbildning om barnets handikapp eller sjukdom. Utbildning av föräldrarna sker ofta i samband med barnets behandling. Utskottet konstaterar vidare att de s.k. kontaktdagarna kan användas vid sådana institutionsbesök eller för utbildning där barnet inte medföljer föräldern. Kontaktdagarna är emellertid begränsade till att avse barn mellan fyra och tolv år, och ersättning kan således inte utgå till förälder till barn under fyra år som behöver göra institutionsbesök eller delta i utbildning om inte barnet deltar samtidigt. Vidare kan konstateras att behovet att utnyttja kontaktdagar för institutionsbesök eller för utbildning om barnets handikapp begränsar föräldrarnas möjlighet att utnyttja kontaktdagar för besök i förskola, skola eller annan samhällets barnomsorg.

Enligt utskottets mening är det angeläget att föräldrar till handikappade och svårt sjuka barn kan få ersättning för sin inkomstförlust när de måste avstå från förvärsarbete för att göra institutionsbesök eller för att inhämta kunskaper och färdigheter för att barnet skall få en god omvårdnad även i de fall barnet inte är närvarande. Med hänsyn härtill anser utskottet att det finns skäl att göra en översyn av gällande bestämmelser om rätten till tillfällig föräldrapenning i nu angivet syfte.

Vad utskottet sålunda anförde gavs regeringen till känna. Riksförsäkringsverket har herefter fått i uppdrag att göra en översyn av bestämmelserna. Uppdraget skall redovisas till regeringen den 1 juni 1989.

Riksförsäkringsverket har under år 1988 givit ut Allmänna råd 1988:11 Föräldrapenningförmåner. I råden anges bl.a. följande. Riksförsäkringsverket rekommenderar att tillfällig föräldrapenning betalas ut när en förälder som har ett sjukt eller handikappat barn tillsammans med barnet besöker en institution (t.ex. habiliteringsklinik, specialskola m.m.) eller på annat sätt medverkar i den behandling av barnet som barnets sjukdom eller handikapp kräver. Det gäller också de föräldrar som tillsammans med barnet besöker en institution eller deltar i kurser som anordnas av sjukvårdshuvudman eller besöker en specialskola för att lära sig vårda ett sjukt eller handikappat barn. En förutsättning är att kursen huvudsakligen är inriktad på utbildning och information om barnets sjukdom eller handikapp. När en förälder deltar i en kurs eller utbildning utan att barnet är närvarande kan kontaktdagarna användas.

Utskottet konstaterar ånyo att ersättning enligt föräldraförsäkringen i de flesta fall bör kunna utgå i de situationer motionärerna avser. Utskottet räknar med att frågan ytterligare kan klarläggas genom den ovan redovisade översynen av bestämmelserna och något uttalande från riksdagens sida är därför inte påkallat. Motionerna Sf309 yrkande 7 och Sf13 yrkande 4 bör således avslås.

Bengt Westerberg m.fl. begär i motion Sf309 yrkande 6 att tillfällig föräldrapenning skall kunna utges även till föräldrar som tillfälligt tvingas avstå från förvärvsarbete för att vårda hemmaboende, *vuxet handikappat barn* på grund av att barnet är sjukt. Sigrid Bolkéus och Sinikka Bohlin anför i motion Sf288 (delvis) att även föräldrar till ungdomar i ungdomsskolan behöver ha rätt till ersättning då barnet vid sjukdom behöver vårdas i hemmet. Motionärerna begär ett tillkännagivande härom.

Utskottet har vid tidigare behandling av frågan om tillfällig föräldrapenning vid vård av vuxna handikappade barn (se senast SfU 1986/87:17) hänvisat till att ersättning från den allmänna försäkringen till handikappade personer som är 16 år eller äldre utges i form av handikappersättning och förtidspension. I speciella situationer kan även ersättning för anhörigvård utges. Utskottet, som vidhåller sin uppfattning att vårdbehovet för vuxna personer inte bör lösas inom föräldraförsäkringens ram, avstyrker bifall till motionerna Sf309 yrkande 6 och Sf288 i denna del.

Tillfällig föräldrapenning kan utges till *båda föräldrarna* för samma barn och tid under följande förutsättningar. Ersättning kan utgå till båda föräldrarna för samma barn och tid om de följer med ett barn som lider av allvarlig sjukdom till läkare. Detsamma gäller om båda föräldrarna som en del i behandlingen av barnet behöver delta i ett läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling. Dessutom kan ersättning för kontaktdagar utgå till båda föräldrarna, dvs. i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidshemsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar.

Lars Werner m.fl. anför i motion Sf13 yrkande 5 att det är viktigt att båda föräldrarna samtidigt kan närvara vid exempelvis behandling och instruktion

hos sjukgymnast, logoped och besök på lekotek. Det är också nödvändigt att föräldrarna samtidigt kan delta i en utbildning som rör barnets funktionsnedsättning. Motionärerna begär därför att tillfällig föräldrapenning skall utgå samtidigt till båda föräldrarna vid habiliteringsbesök och vid utbildning med anledning av barnets handikapp. Ett motsvarande yrkande framförs i motion Sf261 yrkande 1 av Hans Dau. Motionären begär även i yrkande 2 att lagtexten förtydligas så att tillämpningen blir lika över hela landet.

Utskottet har förståelse för att föräldrarna många gånger anser sig behöva delta samtidigt vid barnets rehabilitering eller habilitering och vid utbildning med anledning av barnets sjukdom eller handikapp. Som ovan angivits kan ersättning för kontakt dagar, som kan utgå vid bl.a. föräldrautbildning, redan i dag utgå till båda föräldrarna samtidigt. Vad gäller ersättning i övrigt i de situationer motionärerna tar upp anser utskottet att den översyn av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning som enligt ovan pågår inom riksförsäkringsverket bör avvaktas. Motionerna Sf13 yrkande 5 och Sf261 yrkandena 1 och 2 bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion Sf306 av Olof Johansson m.fl. begärs att tillfällig föräldrapenning skall kunna utgå *samtidigt med vårdbidrag*. Motionärerna anför att det för närvarande inte är formellt möjligt att kombinera vårdbidrag med tillfällig föräldrapenning enligt föräldraförsäkringsreglerna. När barnet blir akut sjukt anser sig föräldrarna därför ofta tvingade att lösa frågan genom egen sjukskrivning. I motion Sf309 yrkande 5 av Bengt Westerberg m.fl. begärs en ändring av lagen i enlighet med vad socialförsäkringsutskottet uttalade i frågan under föregående riksmöte. Härigenom skall tillfällig föräldrapenning kunna utgå även för det handikapp som ligger till grund för vårdbidraget.

Tillfällig föräldrapenning för vård av barn som fyllt tolv men inte sexton år kan endast utgå för vård- eller tillsynsbehov som inte grundat rätt till vårdbidrag. Vid behandling av frågan om möjligheterna att erhålla tillfällig föräldrapenning för barn i dessa åldrar samtidigt med vårdbidrag uttalade utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1987/88:16 följande:

Enligt gällande regler kan tillfällig föräldrapenning inte utges för vård- eller tillsynsbehov som grundat rätt till vårdbidrag. Detta innebär emellertid inte att det förhållandet att vårdbidrag utgår för ett barn utesluter rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av samma barn. Av förarbetena till den lag varigenom rätten till tillfällig föräldrapenning utsträcktes till vård av barn som fyllt tolv år framgår bl.a. följande (prop. 1984/85:78 s. 68). För barn, för vilka vårdbidrag utges, kan tillfällig föräldrapenning endast komma i fråga om det särskilda tillsynsbehov som uppkommit inte ligger till grund för vårdbidraget utan innebär ett utökat tillfälligt tillsynsbehov. Försäkringskassan måste således göra en utredning om rätten att uppbära tillfällig föräldrapenning i de fall där vårdbidrag utges, om det inte klart framgår av läkarutlåtande eller andra handlingar att det är fråga om sådant tillfälligt behov.

Utskottet anser att av det återgivna uttalandet framgår att tillfällig föräldrapenning väl kan utges för vård av barn i de fall som avses i motionerna, även om vårdbidrag utgår för barnet. Utskottet förutsätter att – i den mån oklarhet föreligger om reglernas tillämpning – riksförsäkringsverket tillser att erforderlig information ges till försäkringskassorna.

Med hänvisning till det ovan anförda anser utskottet att något riksdagens uttalande med anledning av motionerna Sf306 och Sf309 yrkande 5 inte erfordras.

Rätt till föräldrapenning tillkommer förälder. Med förälder likställs rättslig vårdnadshavare, blivande adoptivförälder, den med vilken en förälder är eller har varit gift eller har eller har haft barn, om de varaktigt bor tillsammans. Vad gäller tillfällig föräldrapenning likställs med förälder även den som förälder bor tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden samt fosterförälder.

I motion Sf310 yrkande 1 av Bengt Westerberg m.fl. begärs ett tillkännagivande om att alla föräldrar bör ha möjlighet att *överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning*. Motionärerna påpekar att det i vissa fall kan vara svårt för föräldrarna att ta ledigt från arbetet när ett barn är sjukt. Det kan vara lättare att anlita någon annan närstående för vård av barnet. Motionärerna anser därför att den utredning om ensamstående och ensamboende föräldrars behov av att överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning som för närvarande pågår bör utvidgas till att omfatta alla föräldrar.

Utskottet har i sitt betänkande SfU 1987/88:6 förklarat sig införstått med att speciellt ensamstående och ensamboende föräldrar hade ett stödbehov vid barns sjukdom som inte täcktes av föräldraförsäkringens regelsystem. Utskottet var av principiella skäl tveksamt till möjligheten att överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till någon närstående eftersom det kunde befaras att en sådan utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning skulle medföra att kommunerna ytterligare minskade sin utbyggnad av barnvårdarverksamheten och att socialförsäkringen således fick ta över kommunernas ansvar. Vidare kunde ett genomförande av förslaget medföra såväl administrativa som tillämpningsmässiga problem. Utskottet ville dock inte motsätta sig att en förutsättningslös utredning kom till stånd för att klarlägga ensamstående och ensamboende föräldrars behov av att kunna överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till annan närstående. Utredningen borde enligt utskottet bl.a. redovisa de administrativa konsekvenserna av en sådan åtgärd och kostnaderna för försäkringen. Vidare borde en kartläggning ske av ensamföräldrarnas utnyttjande av de kommunala barnvårdarresurserna. Vad utskottet sålunda anförut gav riksdagen som sin mening regeringen till känna (rskr. 58).

Riksförsäkringsverket har av regeringen fått i uppdrag att göra den begärda utredningen. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 juni 1989. Socialstyrelsen skall redovisa den begärda kartläggningen av utnyttjandet av barnvårdarresurserna den 1 april 1989.

Med hänvisning till de tveksamheter utskottet gav uttryck för vid behandlingen av frågan om en överlåtelse rätt är utskottet inte berett att förorda en utvidgning av utredningsuppdraget till att omfatta alla föräldrar. Motion Sf310 yrkande 1 bör därför avslås.

Tre motioner berör rätten till tillfällig föräldrapenning i de fall en förälder måste avstå från förvärvsarbete till följd av *sjukdom hos annan än barnet eller dess vårdare*. Bengt Westerberg m.fl. begär i motion Sf310 yrkande 2 ett tillkännagivande om att tillfällig föräldrapenning skall kunna utnyttjas när ett daghem stängs eller när dagbarnvårdares eget barn är sjukt. Motionärerna

anför att det visserligen är kommunens ansvar att se till att ersättare finns tillgänglig men i situationer där detta inte fungerar drabbar det ändå småbarnsföräldrarna ekonomiskt. Vidare begär Karin Israelsson och Martin Olsson i motion Sf212 en utredning om tillfällig föräldrapenning då dagbarnsvårdarens egna barn blir sjuka. Även Ingbritt Irhammar och Gunnar Björk begär i motion Sf214 en sådan utredning.

Frågan om rätt till tillfällig föräldrapenning i de nämnda situationerna behandlades av utskottet i betänkandet SfU 1987/88:16. Utskottet hänvisade därvid till vad utskottet tidigare uttalat (se SfU 1986/87:17) i frågan om ersättning när dagbarnsvårdarens barn är sjukt, nämligen att föräldraförsäkringsutredningen hävdar att en utvidgning av bestämmelserna på grund av sjukdom eller smitta hos den ordinarie vårdarens barn skulle medföra en betydande utvidgning av försäkringen. Utredningen var för sin del framför allt av kostnadsskäl inte beredd att föreslå en sådan utvidgning. Utskottet har bl.a. mot denna bakgrund avstyrkt motioner med krav på ersättning vid sjukdom hos den ordinarie vårdarens barn. Utskottet har också pekat på att den som förmedlat barnomsorgen, dvs. i allmänhet kommunen, har ett ansvar för att ersättare finns tillgänglig för att sköta barnet i nu aktuella situationer.

Utskottet vill åter igen uttala sin förståelse för de problem som påtalas i motionerna. Enligt utskottets uppfattning finns emellertid en betydande risk att en utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning i de situationer som avses i motionerna skulle inverka menligt på kommunernas ansvarstagande för barnomsorgen och att socialförsäkringen skulle få ta över en stor del av det kommunala ansvaret. Utskottet har erfart att personalbristen inom den kommunala barnomsorgen är särskilt stor i Stockholm, Göteborg och Malmö men att personalbristen ökar även på andra håll i landet. Utskottet vill därför understryka att den som förmedlat barnomsorgen, dvs. i allmänhet kommunen, har ansvar för att ersättare finns tillgänglig i sådana situationer som avses i motionerna. Detta gäller i fråga om tillfällig föräldrapenning vid sjukdom hos dagbarnsvårdarens barn och i än högre grad vid stängning av daghem. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf310 yrkande 2, Sf212 och Sf214.

Villkoren för utnyttjande av *kontaktdagar* har föranlett flera motionsyrkanden.

I motion Sf211 yrkande 1 av Karin Israelsson begärs att uttaget av kontaktdagar i föräldraförsäkringen inte skall begränsas till två dagar per barn och år utan att de totalt 16 kontaktdagarna skall kunna tas ut vid tidpunkt som föräldrarna själva bestämmer. Genom detta skapas enligt motionären större valfrihet för barnfamiljerna.

Vidare begär Lars Werner m.fl. i motion Sf13 yrkande 3 en plan för utbyggnad av kontaktdagarna. Motionärerna anser inte att det finns skäl att begränsa kontaktdagarna till barn i åldern fyra till tolv år. Kontaktdagarna behövs nämligen även för barn under fyra år då de är inskrivna i barnomsorgen. Det finns också skäl till föräldranärvaro i skolan på högstadiet. Vid vissa tillfällen behövs dessutom fler kontaktdagar än två per barn och år, t.ex. vid inskolning i barnomsorg eller skolans lågstadium.

Sigrid Bolkéus och Sinikka Bohlin anför i motion Sf288 (delvis) att

föräldrar till utvecklingsstörda barn behöver få rätt till kontaktdagar för besök i skola, fritidshem, elevhem o. d. under hela skoltiden. Föräldrarna behöver även rätt till ersättning när de följer med äldre barn vid bl.a. sjukvårdsbesök.

Utskottet har tidigare och senast i sitt betänkande SfU 1987/88:16 av framför allt kostnadsskäl avvisat motionsförslag om införande av ett större antal kontaktdagar. Likaså har utskottet avvisat motionsförslag om ett valfritt uttag av dagarna. Utskottet har ansett att en jämn fördelning av kontaktdagarna ökar möjligheterna för föräldrar, förskola och skola att upprätthålla en god kontakt under en viktig period av barnets uppväxttid. Med hänsyn härtill har utskottet inte heller varit berett att förorda att rätten att utnyttja kontaktdagar utsträcks till att omfatta vare sig barn på högstadiet eller barn under fyra år.

Utskottet vidhåller den ovan redovisade inställningen. Utskottet vill erinra om att när det gäller barn under fyra år kan föräldrapenning med anledning av barns födelse utnyttjas i dessa situationer. Med den föreslagna förändringen att föräldrapenning skall kunna tas ut till dess barnet fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet slutat första skolåret vidgas möjligheterna till ersättning i sådana sammanhang. Utskottet förutsätter därvid att föräldrapenning skall kunna tas ut i samband med barnets skolstart på samma sätt som tidigare gällde för särskild föräldrapenning.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf211 yrkande 1, Sf 13 yrkande 3 och Sf288 i motsvarande del.

Karin Israelsson begär i motion Sf211 yrkande 2 att tillfällig föräldrapenning skall utgå för kontaktdagar oavsett vilken *barnomsorgsform* som utnyttjas. Kontaktdagarna kan inte utnyttjas för besök i privata daghem, vilket enligt motionärerna skapar orättvisor för de föräldrar som är helt hänvisade till privata omsorgsformer i och med att den kommunala barnomsorgen inte täcker efterfrågan. Motsvarande yrkande har även Charlotte Cederschiöld i motion Sf260. Hon påpekar att behovet för föräldrar att se hur deras barn har det på dagarna är minst lika stort inom den privata som inom den kommunala barnomsorgen.

Utskottet behandlade senast ett liknande yrkande i sitt betänkande SfU 1987/88:16. Utskottet var då inte berett att förorda en utvidgning av rätten till s.k. kontaktdagar till besök i förskoleverksamhet som inte faller inom samhällets barnomsorg. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därför bifall till motionerna Sf211 yrkande 2 och Sf260.

I motion Sf308 av Bengt Westerberg m.fl. anför motionärerna att den nuvarande s.k. *pappaledigheten* utnyttjas i stor omfattning. Motionärerna anser att männens fristående rätt till ersättning i samband med ett barns födelse stegvis bör byggas ut till tjugo dagar. I ett första steg föreslås att ledigheten byggs ut till tretton dagar.

Utskottet är av främst kostnadsskäl inte berett att tillstyrka motion Sf308.

Övriga frågor om föräldraförsäkringen

Utskottet behandlar under detta avsnitt till en början frågan om rätt till föräldrapenning och andra *socialförsäkringsförmåner efter arbete utomlands*.

För rätt till föräldrapenning gäller att föräldern skall ha varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst 180 dagar i följd närmast före den dag för vilken föräldrapenningen skall utbetalas. Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån.

För att vara inskriven i allmän försäkringskassa skall man vara bosatt i riket. Försäkrad som lämnar Sverige anses bosatt i riket om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst ett år. Arbetstagare som sänds till ett annat land av en statlig arbetsgivare anses dock bosatt i Sverige under hela utsändningstiden. Detta gäller även medföljande make och barn under 18 år.

Även rätten till andra socialförsäkringsförmåner kan påverkas av att vederbörande arbetat utomlands.

Bengt Harding Olson och Elver Jonsson anför i motion Sf206 att personer som arbetar inom bistandsverksamhet skall ha ett socialt skydd av samma omfattning som följer av arbete som utförs inom landet. Särskilt nödvändigt är det med likställighet mellan personal som är anställd av staten och sådan som är anställd av enskilda eller ideella organisationer. Motionärerna begär därför en översyn av biståndspersonalens sociala skyddsnät. I motion Sf294 av Karl-Göran Biörsmark anföras att det blir allt vanligare att svenskar åtar sig internationella uppdrag av olika slag innebärande att de vistas längre eller kortare tid utomlands. Vid återvändandet till Sverige finner de att de blivit avförda från den svenska försäkringen. Särskilt olyckligt drabbar detta de hemvändande genom kvalifikationskraven inom föräldraförsäkringen. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om socialförsäkringsskyddet för svenskar med tjänstgöring utomlands.

Vid behandling av en motion om rätten till sjuk- och föräldrapenning för s.k. volontärer som återvänder till Sverige efter viss tids utlandstjänstgöring förordade utskottet, se SfU 1986/87:5, att en kartläggning skulle genomföras av vilka möjliga åtgärder som kan vidtas för att förbättra de hemvändande volontärernas sociala skydd. Utskottet påpekade att därvid måste beaktas att det kan finnas andra grupper som också har starka skäl för att få ett bättre skydd vid hemkomsten och att problem med gränsdragningar i detta hänseende måste lösas. Utskottet framhöll vidare angelägenheten av att, om en lösning på problemen kan ske inom ramen för lagen om allmän försäkring, den i socialförsäkringssammanhang principiellt viktiga frågan om kopplingen mellan förmåner och avgifter belyses. Vad utskottet anförde gav riksdagen som sin mening regeringen till känna. Riksförsäkringsverket har fått i uppdrag att genomföra den begärda kartläggningen. Uppdraget skall redovisas till regeringen den 1 juli 1989.

Utskottet anser att den pågående kartläggningen bör avvaktas och avstyrker bifall till motionerna Sf206 och Sf294.

Utskottet behandlar vidare frågan om en förälders *sjukpenningskydd i samband med ledighet för vård av barn*, som tas upp i motion Sf347 av Charlotte Cederschiöld m.fl. Motionärerna påpekar att förälder har rätt till ledighet från anställning för vård av barn tills barnet är ett och ett halvt år.

Däremot gäller enligt 3 kap. 5 § lagen om allmän försäkring skyddet mot att få den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) sänkt endast till dess barnet fyller ett år. Den förälder som är barnledig mer än ett år tar därför en betydande ekonomisk risk. Det vore rimligt att sjukpenningsskyddet bevaras under den tid den försäkrade enligt lag är berättigad till hel ledighet från sitt arbete för vård av barn. Särskilt viktigt är detta eftersom målet för utbyggnaden av barnomsorgen är att barntillsyn skall erbjudas barn som fyllt ett och ett halvt år. En förlängning av sjukpenningsskyddet bör enligt motionärerna lämpligen genomföras i samband med den föreslagna utbyggnaden av föräldraförsäkringen. Motionärerna begär att sjukpenningsskydd skall föreligga under hela den tid den försäkrade enligt lag är berättigad till hel föräldraledighet.

Enligt 3 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. har förälder rätt till hel ledighet till dess barnet har blivit ett och ett halvt år. Före år 1986 gällde enligt föreskrifter som utfärdats av riksförsäkringsverket att en förälders SGI inte fick sänkas under den tid en förälder var helt eller delvis ledig från sitt förvärvsarbete för vård av barn, som inte hade uppnått ett och ett halvt års ålder. Enligt föreskrifterna skulle detsamma även gälla under den tid en förälder i oavbruten följd var ledig och erhöll hel föräldrapenning eller en andel därav som åtminstone svarade mot arbetstidens nedsättning. I proposition 1984/85:78 föreslogs att rätten att ha kvar sin SGI skulle gälla till dess barnet uppnått ett års ålder. Denna bestämmelse skulle tas in i lagen om allmän försäkring. I propositionen framhölls att de dåvarande bestämmelserna medförde att en kvinna, som under 18-månadersperioden stadigvarande började förvärvsarbete i mindre omfattning än tidigare, kunde bli berättigad till föräldrapenning för tillfällig vård av barn eller sjukpenning med högre belopp än hennes inkomstbortfall gav anledning till. Bestämmelserna borde därför ändras. Vid utskottets behandling av förslaget erinrade utskottet i sitt betänkande SfU 1984/85:12 om att sjukpenning och tillfällig föräldrapenning i princip avser att ersätta den vid varje tillfälle uppkomna inkomstförlusten. Utskottet fann mot denna bakgrund att propositionens förslag, som även innebar ett förstärkt skydd för föräldrapenningen, var väl avvägt.

Fr.o.m. den 1 januari 1986 gäller således enligt 3 kap. 5 § lagen om allmän försäkring att den sjukpenninggrundande inkomsten inte får sänkas under den tid den försäkrade är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn som inte fyllt ett år. Riksförsäkringsverket har härefter i Allmänna råd 1988:11 Föräldrapenningförmåner beträffande SGI fr.o.m. barnets ettårsdag angivit följande. När en förälder i oavbruten följd är ledig från sitt förvärvsarbete och uppbär hel föräldrapenningförmån rekommenderar riksförsäkringsverket att SGI:n inte sänks. Riksförsäkringsverket rekommenderar att SGI:n inte heller sänks för den som i oavbruten följd har förkortad arbetstid och uppbär föräldrapenningförmån som minst svarar mot arbetstidens nedsättning.

Av vad ovan redovisats framgår att den förälder som tar ut all föräldrapenning i en sammanhängande period inte skall få sin SGI sänkt under denna tid. Den föreslagna utbyggnaden av föräldraförsäkringen till 15 månader kommer således inte att medföra något försämrat sjukpenningsskydd för den föräldraledige under sådana omständigheter. Utskottet är inte berett förorda

att även den, som efter föräldraledighet mer stadigvarande återgår i förvärvsarbete men i mindre omfattning än tidigare, skall ha kvar sin SGI efter det barnet fyllt ett år. Utskottet förutsätter emellertid att frågan om hur bestämmelserna om sjukpenningsskyddet skall regleras övervägs i samband med den fortsatta utbyggnaden av föräldraförsäkringen. Något uttalande från riksdagens sida är därför inte erforderligt och utskottet avstyrker bifall till motion Sf347. 1988/89:SfU12

Utskottet behandlar slutligen i detta avsnitt motion Sf202 av Stina Gustavsson och Kersti Johansson om *gravida lantbrukarkvinnor*. Motionärerna anför att lantbrukarkvinnor enligt dagens avbytarsystem kan få avbytare under 60 dagar till en särskild havandeskapstaxa som för närvarande är högst 340 kr. per dag för abonnenter och högst 400 kr. per dag för övriga. Med hänsyn till den fysiskt ansträngande arbetsmiljön som dessa kvinnor har anser motionärerna det angeläget att föräldraförsäkringen kompletteras med en regel om rätt för kvinnan att erhålla avbytare till en taxa motsvarande föräldrapenningen resp. havandeskapspenningen.

Föräldraförsäkringen är uppbyggd efter målsättningen att ersättningen skall motsvara 90 % av inkomstbortfallet i samband med ledighet på grund av graviditet eller för vård av barn. Utskottet kan inte förorda att i föräldraförsäkringen införs undantagsbestämmelser för sådana situationer som motionärerna åsyftar. Utskottet avstyrker därför bifall till motion Sf202.

Anslagsberäkningen

Under anslaget C 2. Bidrag till föräldraförsäkringen beräknas den del av kostnaderna för föräldraförsäkringen som finansieras genom statsbidrag, eller 15 %. Övriga kostnader täcks genom socialavgifter.

I proposition 1988/89:100 föreslås att under anslaget för budgetåret 1989/90 skall anvisas ett förslagsanslag av 2 004 000 000 kr. I detta belopp ingår även den del av kostnaden under budgetåret av den nu föreslagna förlängningen av föräldraförsäkringen som finansieras genom statsbidrag.

I proposition 1988/89:69 begärs vidare godkännande av att ur anslaget för budgetåret 1989/90 får disponeras 2,5 milj. kr. för informationsinsatser i samband med genomförandet av de nya reglerna. Medlen bör framför allt användas för informationsinsatser i syfte att öka pappornas uttag av föräldrapenning.

Utskottet, som ovan har tillstyrkt förslaget om en utbyggd föräldraförsäkring, har inte någon erinran mot regeringens medelsberäkning under femte huvudtiteln till anslaget C 2. Bidrag till föräldraförsäkringen. Utskottet har heller ingen erinran mot att 2,5 milj. kr. avsätts för informationsinsatser på sätt som angivits.

Föräldraledighetslagen

Lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. (föräldraledighetslagen) ger arbetstagare rätt till ledighet som förälder eller därmed likställd vårdnadshavare. Enligt 3 § har arbetstagaren rätt till ledighet för vård av barn dels i form av hel ledighet tills barnet har fyllt ett och halvt år,

dels i form av förkortning av arbetstiden till tre fjärdedelar av normal arbetstid tills barnet har fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret. I 4 § stadgas vidare att arbetstagaren har rätt till hel ledighet under tid då arbetstagaren uppbär hel föräldrapenningförmån enligt 4 kap. lagen om allmän försäkring och till förkortning av arbetstiden till hälften eller tre fjärdedelar under tid då arbetstagaren uppbär halv eller fjärdedels föräldrapenning. Kvinnor har dessutom rätt till ledighet viss tid före och efter en förlossning och är berättigade till ledighet för amning.

Beträffande ledighetens förläggning m.m. anges i 6 § bl.a. att ledighet får delas upp på högst två perioder för varje kalenderår. Ledighet skall enligt 8 § förläggas till dag som arbetstagaren begär. Vid förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar av normal arbetstid skall dock förkortningen spridas över arbetsveckans samtliga dagar, om inte särskilda skäl föranleder annat. Vidare skall arbetsgivaren samråda med arbetstagaren beträffande ledighetens förläggning under dagen och andra med ledigheten sammanhängande frågor, om förhandling med arbetstagarens organisation inte har ägt rum. Uppnås ej överenskommelse, bestämmer arbetsgivaren i dessa frågor i den mån inte annat har avtalats. Arbetsgivaren får dock inte utan arbetstagarens samtycke förlägga ledigheten till annan tid än arbetsdagens början eller slut. Har beslut om ledighetens förläggning träffats på annat sätt än genom överenskommelse med arbetstagaren eller företrädare för denne skall arbetsgivaren underrätta arbetstagaren om beslutet.

I proposition 1988/89:69 föreslås inga ändringar beträffande ledighetsrättens omfattning men däremot om förläggningen av den dagliga föräldraledigheten. Således föreslås att antalet tillåtna ledighetsperioder under ett kalenderår vidgas från två till tre. Utan arbetstagarens samtycke skall den dagliga ledigheten inte få delas upp, utan den skall i så fall förläggas antingen till arbetsdagens början eller dess slut. I de fall arbetsgivaren och arbetstagaren inte kommer överens om hur den dagliga ledigheten skall förläggas utan förläggningen bestäms ensidigt av arbetsgivaren föreslås vidare att arbetsgivaren skall vara skyldig att underrätta även arbetstagarens fackliga organisation om sitt beslut. Avsikten är att de fackliga organisationerna härigenom skall få bättre möjligheter att stödja medlemmarna när de får problem med förläggningen av föräldraledigheten. Underrättelseskyldigheten föreslås bli skadeståndssanktionerad.

I detta avsnitt behandlas en motion som väckts med anledning av propositionen. Vidare behandlas ett antal motioner om föräldraledighet som väckts under den allmänna motionstiden 1988/89 och som överflyttats från arbetsmarknadsutskottet. Nämnda utskott har avgivit yttrande över motionerna.

Kjell Johansson yrkar i motion Sf10 att regeringens förslag om *underrättelse till den fackliga organisationen* avslås. Motionären anför att förslaget framför allt för de mindre företagen medför en ytterligare skyldighet i de redan arbetskrävande arbetsrättsliga regelverken. En bättre lösning vore att de fackliga organisationerna ökade sin information till medlemmarna.

I propositionen anges att ett problem i den nuvarande lagstiftningen har varit att de fackliga organisationerna inte alltid fått möjlighet att stödja sina

medlemmar vid tvister om förläggning av ledighet. En orsak till detta anges vara att en arbetstagare uppfattar sin begäran om ledighet som en personlig angelägenhet snarare än en facklig och därför inte begär stöd av den fackliga organisationen. Genom att underrättelseskyldigheten nu föreslås utvidgad får organisationen bättre möjligheter att stödja den enskilde arbetstagaren.

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt yttrande godtagit den avvägning av arbetstagar- och arbetsgivarintressena som innefattas i regeringens ställningstagande på denna punkt.

Socialförsäkringsutskottet delar arbetsmarknadsutskottets bedömning i denna del. Utskottet tillstyrker således lagförslaget om vidgad underrättelseskyldighet och avstyrker bifall till motion Sf10. Utskottet tillstyrker även lagförslaget i övrigt.

I flera motioner begärs att rätten till *hel ledighet* resp. rätten till *förkortad arbetstid* förlängs.

Kersti Johansson och Rosa Östh yrkar i motion A704 liksom Daniel Tarschys och Charlotte Branting i motion A730 såväl att rätten till hel ledighet skall förlängas tills barnet har fyllt tre år som att rätten till förkortad arbetstid skall utsträckas att gälla tills barnet har fyllt tolv år. Även Anita Persson och Birthe Sörestedt yrkar i motion A705 att rätten till förkortad arbetstid skall gälla tills barnet har fyllt tolv år.

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt yttrande hänvisat till att motsvarande yrkanden återkommande har behandlats av utskottet och att utskottet i dessa sammanhang har ställt sig avvisande till tanken att förlänga den obetalda ledigheten. I yttrandet hänvisar utskottet vidare till att en utbyggnad av föräldraförsäkringen kommer att vidga rätten till föräldraledighet med ekonomisk kompensation. Arbetsmarknadsutskottet anser med hänsyn härtill att riksdagen inte har anledning att frånga sina tidigare ställningstaganden.

Socialförsäkringsutskottet, som delar den bedömning arbetsmarknadsutskottet gjort, avstyrker bifall till motionerna A704, A730 och A705.

I motion A731 av Bengt Westerberg m.fl. föreslås att det införs möjlighet till en valfri-förkortning av arbetstiden ned till tre fjärdedelar av arbetstiden.

Föräldraledighetslagens bestämmelser om rätt till förkortad arbetstid innebär att arbetstagaren har att välja mellan att antingen arbeta på heltid eller på tre fjärdedelstid. I propositionen anges beträffande frågan om en *valfri nedtrappning av arbetstiden* däremellan att fördelarna för arbetstagar- na av en ökad valfrihet får vägas mot olägenheterna för arbetsgivarna i personalplaneringen. Vidare framhålls att ledighet mellan trekvartstid och heltid redan förekommer genom överenskommelser, antingen i kollektivavtal eller direkt mellan arbetsgivare och arbetstagare. Kraven på ökad valfrihet tillgodoses i viss mån genom den föreslagna utbyggnaden av föräldraförsäkringen och den föreslagna utvidgningen av antalet ledighetsperioder. Departementschefen anser att frågan om hur ledighetsreglerna framdeles bäst skall samordnas med föräldraförsäkringens bestämmelser ytterligare bör analyseras. Av intresse är här den treåriga studie som pågår inom arbetslivscentrum, arbetet inom arbetstidskommittén samt ett femårigt program som inom kort kommer att startas inom ramen för arbetsmiljöfondens verksamhet.

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt yttrande hänvisat till vad som anförts i propositionen om behovet av ytterligare analys i frågan och avstyrkt motionsyrkandet. 1988/89:SfU12

Socialförsäkringsutskottet delar uppfattningen att frågan om en arbetstidsförkortning mellan heltid och trekvartstid ytterligare behöver analyseras och avstyrker bifall till motion A731.

I motion A741 föreslår Karl Hagström en undersökning som skall belysa föräldrars *möjligheter att utnyttja rätten till ledighet*. Som exempel på frågor för undersökningen anger motionären hur arbetstider, lön och karriär påverkas och om det finns utsagda eller utsagda påtryckningar att inte ta ut ledighet.

Med hänvisning till den tidigare nämnda treåriga studie som pågår vid arbetslivscentrum och som avser hur föräldraledighetslagen tolkas och tillämpas av de lokala parterna på arbetsmarknaden och av enskilda anställda anser arbetsmarknadsutskottet att syftet med motionen får anses vara tillgodosett.

Socialförsäkringsutskottet har inte anledning att ha någon annan uppfattning i frågan och avstyrker därför bifall till motion A741.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *utbyggd föräldraförsäkring och kontakt dagar t.o.m. tolfte året*

att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:69 i motsvarande delar och med avslag på motionerna 1988/89:Sf9, 1988/89:Sf253 yrkande 1 och 1988/89:Sf251 yrkandena 1 och 2 *dels* antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, *dels* godkänner de riktlinjer som förordats i propositionen för den fortsatta utbyggnaden av föräldraförsäkringen och för övergångsreglernas utformning,

2. beträffande *kvoterad föräldraledighet*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf251 yrkande 3 och 1988/89:Sf13 yrkandena 1 och 2,

3. beträffande *sänkt kompensationsnivå inom föräldraförsäkringen* att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf336 yrkande 4 i motsvarande del,

4. beträffande *garantinivån inom föräldraförsäkringen*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf253 yrkande 2, 1988/89:Sf336 yrkande 4 i motsvarande del, 1988/89:Sf11, 1988/89:Sf204 och 1988/89:Sf363,

5. beträffande *föräldrakooperativt daghem*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf246,

6. beträffande *antalet ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning* att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf309 yrkande 4,

7. beträffande *institutionsbesök*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf309 yrkande 7 och 1988/89:Sf13 yrkande 4,

8. beträffande *vård av vuxet, handikappat barn*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf309 yrkande 6 och 1988/89:Sf288 i motsvarande del,

9. beträffande *ersättning till båda föräldrarna*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf13 yrkande 5 och 1988/89:Sf261,

10. beträffande *tillfällig föräldrapenning samtidigt med vårdbidrag*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf306 och 1988/89:Sf309 yrkande 5,

11. beträffande *tillfällig föräldrapenning till annan närstående än förälder*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf310 yrkande 1,

12. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf310 yrkande 2, 1988/89:Sf212 och 1988/89:Sf214,

13. beträffande *flexibelt uttag av kontakt dagar*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf211 yrkande 1,

14. beträffande *ökat antal kontakt dagar m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf13 yrkande 3 och 1988/89:Sf288 i motsvarande del,

15. beträffande *rätt till kontakt dagar vid privat barnomsorg*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf211 yrkande 2 och 1988/89:Sf260,

16. beträffande *förlängd puppaledighet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf308,

17. beträffande *socialförsäkringsskyddet efter utlandstjänstgöring*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf206 och 1988/89:Sf294,

18. beträffande *sjukpenningsskydd under föräldraledighet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf347,

19. beträffande *avbytare för gravida lantbrukarkvinnor*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf202,

20. beträffande *medelsanvisningen till föräldraförsäkringen*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:100, bil. 7, litt. C 2, till *Bidrag till föräldraförsäkringen* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 2 004 000 000 kr.,

21. beträffande *informationsinsatser*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:69 i denna del godkänner att ur anslaget C 2. Bidrag till föräldraförsäkringen för budgetåret 1989/90 får disponeras 2 500 000 kr. för särskilda informationsinsatser,

22. beträffande *underrättelse till arbetstagarorganisation*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:69 i motsvarande del och med avslag på motion 1988/89:Sf10 antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.,

23. beträffande *ledighetsrätten*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A704, 1988/89:A730 och 1988/89:A705,

24. beträffande *arbets tid mellan heltid och tre fjärdedelstid*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A731,
25. beträffande *möjligheterna att utnyttja föräldraledighet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A741.

1988/89:SfU12

Stockholm den 7 mars 1989

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Gullan Lindblad (m), Börje Nilsson (s), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Margit Gennser (m), Ingegerd Elm (s), Margareta Persson (s), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Ragnhild Pohanka (mp), Maud Björnemalm (s), Christina Pettersson (s), Bertil Persson (m) och Bo Finnkvist (s).

Reservationer

1. Utbyggd föräldraförsäkring och kontaktdagar t.o.m. tolfte året (mom. 1)

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c), Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Enligt utskottet" och på s. 9 slutar med "och 2." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är otillräckligt att bygga ut föräldraförsäkringen när det gäller att ge familjerna valfrihet i barnomsorgen. Utskottet anser att det förslag till vårdnadsbidrag som bl.a. motionärerna i motion Sf9 av Olof Johansson m.fl. hänvisar till är ett bättre alternativ eftersom det ökar valfriheten för barnfamiljerna under hela förskoleperioden när det gäller hur barnomsorgen skall lösas. Stödet är dessutom lika för alla barn.

Enligt förslaget skall vårdnadsbidraget utgå med 15 000 kr. per barn och år för alla barn mellan ett och sju år och kombineras med en avdragsrätt vid beskattningen för styrkta barnomsorgskostnader upp till detta belopp och minskade statsbidrag till kommunerna för barnomsorgen med 12 000 kr. per heltidsplats. Vårdnadsbidraget bör enligt motionärerna införas fr.o.m. den 1 januari 1990.

Utskottet anser att ett vårdnadsbidrag enligt denna modell skulle förstärka valfriheten i barnomsorgen genom att föräldrarna själva disponerar 15 000 kr. per barn för att ekonomiskt klara behovet av barnomsorg. Vårdnadsbidraget kan antingen användas för att betala nuvarande barnomsorgsplatser, vilken i princip blir 12 000 kr. dyrare, eller för att utveckla föräldradrivna kooperativ eller andra privata lösningar etc. Den ökade valfriheten ger även

föresättningar för ett bättre resursutnyttjande inom barnomsorgen. Detta skapar utrymme för fler platser och kvalitetsförbättringar. Vårnadsbidraget ger vidare småbarnsfamiljerna större möjligheter att utnyttja den lagstadgade rätten till arbetstidsförkortning och ger därmed mer tid för barnen. Härtill kommer att resurserna för barnomsorgen kommer att fördelas rättvist över landet. 1988/89:SfU12

Utskottet anser att i avvaktan på att ett system med vårnadsbidrag enligt denna modell införs bör föräldraförsäkringen inte byggas ut ytterligare.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet regeringens förslag till utbyggd föräldraförsäkring. Vad utskottet anført bör vidare ges regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *utbyggd föräldraförsäkring och kontaktdagar t.o.m. tolfte året*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:69 i motsvarande delar och motionerna 1988/89:Sf9 och 1988/89:Sf253 yrkande 1 och med avslag på motion 1988/89:Sf251 yrkandena 1 och 2 antar i bilaga 3 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

2. Utbyggd föräldraförsäkring och kontaktdagar t.o.m. tolfte året (mom. 1)

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Enligt utskottets" och på s. 9 slutar med "och 2." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att föräldrar måste få mera tid att umgås med sina barn och kunna ta del i omsorgen om barnen. Föräldrar skall också ha möjlighet att välja tillsynsform för sina barn. Det är därför angeläget att föräldraförsäkringen byggs ut. Regeringens förslag till en utbyggnad av försäkringen till 18 månader är dock inte tillräckligt. Enligt utskottets mening bör försäkringen byggas ut till 24 månader. Av kostnadsskäl måste dock detta ske i etapper. Utskottet anser att det förslag till utbyggnad som föreslås i motion Sf251 av Claes Roxbergh m.fl. är väl avvägt.

I enlighet med detta förslag anser utskottet att föräldraförsäkringen skall förlängas till 24 månader att utgå med sjukpenningbelopp. Som ett första led bör försäkringen byggas ut så att ersättning utgår på sjukpenningnivå under 14 månader och garantinivå under 10 månader. Utskottet anser att regeringen snarast bör återkomma med förslag till en sådan utbyggnad. Reglerna bör kunna tillämpas fr.o.m. den 1 januari 1990. I avvaktan härpå bör regeringens lagförslag antas. Utskottet anser vidare att den fortsatta utbyggnaden därefter bör ske genom att fem månader på garantinivå byts ut mot fem månader på sjukpenningnivå såväl den 1 juli 1990 som den 1 juli 1991. Utbyggnaden bör även förses med lämpliga övergångsregler. Vad utskottet sålunda anført bör riksdagen med anledning av motion Sf251 yrkandena 1 och 2 som sin mening ge regeringen till känna som riktlinjer för den fortsatta utbyggnaden.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89:SfU12

1. beträffande *utbyggd föräldraförsäkring och kontakt dagar t.o.m. tolfte året*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Sf251 yrkandena 1 och 2 och proposition 1988/89:69 i motsvarande delar samt med avslag på motionerna 1988/89:Sf9 och 1988/89:Sf253 yrkande 1 *dels* antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, *dels* beträffande riktlinjerna för den fortsatta utbyggnaden av föräldraförsäkringen och övergångsreglernas utformning som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Kvoterad föräldraledighet (mom. 2)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "I propositionen" och på s. 10 slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Under år 1985 tog endast 22 % av fäderna ut föräldraledighet under barnets första levnadsår. Det finns inget som tyder på att uttaget ökat sedan dess. Utskottet anser att en kvotering av föräldraledigheten behövs som stöd för männen för att de i större utsträckning än för närvarande skall stanna hemma hos sina barn under deras första år. Detta är viktigt både för kvinnornas situation på arbetsmarknaden och för männens syn på arbetsfördelningen i hemmet. En lämplig avvägning synes vara att en månad av den med tre månader nu föreslagna förlängningen av föräldraförsäkringen reserveras för fäderna i de familjer där det finns två vårdnadshavare. Den kvoterade tiden bör därefter successivt förlängas så att den uppgår till fyra månader när försäkringen är fullt utbyggd den 1 juli 1991. Regeringen bör snarast återkomma med förslag i enlighet härmed. Vad sålunda anförts bör riksdagen med anledning av motion Sf13 yrkandena 1 och 2 ge regeringen till känna.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *kvoterad föräldraledighet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Sf13 yrkandena 1 och 2 och 1988/89:Sf251 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Kvoterad föräldraledighet (mom. 2)

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "I propositionen" och på s. 10 slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det både för barnens och pappornas skull är ytterst angeläget att papporna är hemma en tid hos barnen när de är små: Under år 1987 tog 29 % av papporna i familjer med gifta förvärvsarbetande föräldrar

ut föräldrapenning under barnens två första levnadsår, en alltför låg andel av fäderna. Utskottet anser mot denna bakgrund att en kvotering av föräldrale-digheten behövs som stöd för männen för att de i större utsträckning än för närvarande skall stanna hemma hos sina barn under deras första år. En lämplig avvägning synes vara att fr.o.m. den 1 juli 1989 kvoterats två månader av den föräldrapenning som utgår på sjukpenningnivå. Den kvoterade tiden bör öka vartefter föräldraförsäkringen byggs ut och fr.o.m. den 1 juli 1990 uppgå till minst fyra månader och fr.o.m. den 1 juli 1991 uppgå till minst sex månader av föräldrapenningen. Regeringen bör snarast återkomma med förslag i enlighet härmed. Vad sålunda anförts bör riksdagen med anledning av motion Sf251 yrkande 3 ge regeringen till känna.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *kvoterad föräldrale-dighet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Sf251 yrkande 3 och 1988/89:Sf13 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

5. Sänkt kompensationsnivå inom föräldraförsäkringen (mom. 3)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Bertil Persson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "i fråga." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att målet för den ekonomiska politiken ytterst är att öka den enskildes frihet och välfärd. Det förutsätter god tillväxt, stabila priser och arbete åt alla. Dessa mål kan nås endast med en politik som stärker marknadshushållning och avlägsnar de tillväxthinder som under lång tid byggts in i den svenska ekonomin. De viktigaste åtgärderna för att öka ekonomisk dynamik och flexibilitet är sänkta marginalskatter och sänkt skattetryck. Den i motion Sf336 yrkande 4 föreslagna åtgärden bör ses som en del i ett större reformprogram för förstärkt marknadsekonomi. Det i motionen framlagda förslaget om en sänkning av kompensationsnivån inom bl.a. föräldraförsäkringen påverkar – med hänsynstagande till moderaternas förslag till omfattande skattesänkningar – enligt utskottets uppfattning inte nämnvärt den sociala standarden. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion Sf336 om att den generella ersättningsnivån inom föräldraförsäkringen sänks till 80 %. Besparingseffekten av detta bör som anförts i motionen tillgodogöras statsbudgeten. Det bör ske genom en omfördelning av avgiftsuttaget. Regeringen bör lägga fram förslag till lagändring i enlighet med det anförda i så god tid att förslaget kan träda i kraft den 1 januari 1990.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *sänkt kompensationsnivå inom föräldraförsäkringen*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Sf336 yrkande 4 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Bertil Persson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet har" och på s. 11 slutar med "och Sf363." bort ha följande lydelse:

Ersättningen enligt garantnivån visar enligt utskottets uppfattning en tendens att släpa efter i värde. Höjningen den 1 januari 1987 från 48 kr. till 60 kr. återställer inte värdet. Detta drabbar främst de sämst ställda familjerna. En regel bör därför införas som gör att garantnivån automatiskt följer med förändringen av penningvärdet. För att åstadkomma detta bör ersättningen enligt garantnivån fr.o.m. den 1 januari 1990 bestämmas till en trehundra-sextiofemtedel av basbeloppet. Eftersom föräldrapenning kan utgå inte bara med helt utan också med halvt eller fjärdedels belopp bör ersättningen per hel dag enligt garantnivån avrundas till närmaste hela kronotal som är jämnt delbart med fyra. Den närmare utformningen av erforderliga bestämmelser bör ankomma på regeringen.

Vad utskottet sålunda anfört bör med anledning av motionerna Sf336 yrkande 4 i denna del och Sf253 yrkande 2 ges regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *garantinivån inom föräldraförsäkringen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Sf336 yrkande 4 i motsvarande del, 1988/89:Sf253 yrkande 2, 1988/89:Sf11, 1988/89:Sf204 och 1988/89:Sf363 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Garantnivån inom föräldraförsäkringen (mom. 4)

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet har" och på s. 11 slutar med "och Sf363." bort ha följande lydelse:

Garantibeloppet inom föräldraförsäkringen är för närvarande 60 kr. per dag. I och med den planerade utbyggnaden av försäkringen kommer garantibeloppet att fr.o.m. den 1 juli 1990 avse endast dem som inte har haft inkomster som berättigar till föräldrapenning enligt sjukpenningnivån. Garantibeloppet kommer därför i fortsättningen att gälla främst unga personer som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden och föräldrar som varit lediga för studier, dvs. de som redan har en svag ekonomi. Utskottet anser att det mot denna bakgrund är nödvändigt att garantibeloppet höjs. Det anförda bör med bifall till motionerna Sf11 och Sf204 ges regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *garantinivån inom föräldraförsäkringen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Sf11 och 1988/89:Sf204 och med anledning av motionerna 1988/89:Sf253 yrkande 2, 1988/89:Sf336 yrkande 4 i motsvarande del och 1988/89:Sf363 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Föräldrakooperativt daghem (mom. 5)

1988/89:SfU12

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet är" och slutar med "följer tillämpningen." bort ha följande lydelse:

Motionärerna har påpekat att föräldrar som startar föräldrakooperativt daghem i vissa fall vägras rätten till föräldrapenning när föräldern avstår från sitt arbete för att delta i vården av sitt barn vid daghemmet. Utskottet anser att detta är otillfredsställande. Avsikten med de föräldrakooperativa daghemmen är att föräldrarna skall få större inflytande och engagemang i vården av barnet. Enligt utskottets mening skall föräldrapenning därför kunna utgå när föräldern deltar i arbetet vid föräldrakooperativet. Det anförda bör med bifall till motion Sf246 ges regeringen till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *föräldrakooperativt daghem*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

9. Antalet ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning (mom. 6)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Rätten till" och slutar med "yrkande 4." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det antal dagar under vilka tillfällig föräldrapenning kan utgå nyligen har höjts från 60 till 90 dagar per barn och år. För det fåtal familjer som på grund av mycket svåra omständigheter tvingas utnyttja den tillfälliga föräldrapenningen under lång tid är emellertid 90 dagar inte alltid tillräckligt. Utskottet anser därför att maximeringen av dagantalet helt bör slopas för dessa familjer. Detta bör riksdagen med anledning av motion Sf309 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *antalet ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Sf309 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

10. Institutionsbesök (mom. 7)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "således avslås." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla betydelsen av att föräldrar till barn med handikapp deltar i barnets rehabilitering/habilitering. Föräldrarna måste emellertid ges ekonomisk möjlighet här till och utskottet anser att föräldrarna i dessa fall bör vara garanterade rätt till tillfällig föräldrapenning. Tydliga bestämmelser om rätten till ersättning i dessa fall bör utformas och regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag i enlighet härmed. Vad sålunda anförts

bör riksdagen med bifall till motion Sf309 yrkande 7 och med anledning av motion Sf13 yrkande 4 ge regeringen till känna. 1988/89:SfU12

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *institutionsbesök*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf309 yrkande 7 och med anledning av motion 1988/89:Sf13 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Vård av vuxet, handikappat barn (mom. 8)

Sigge Godin (fp), Barbro Sandberg (fp) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "denna del." bort ha följande lydelse:

Tillfällig föräldrapenning kan i dag utgå för vård av barn som fyllt 12 men inte 16 år i de fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn eller vård. För denna grupp av barn upphör detta tillsynsbehov naturligtvis inte när barnet blir 16 år. Enligt utskottets mening är det därför nödvändigt att tillfällig föräldrapenning kan utgå även för hemmaboende vuxet, handikappat barn då föräldern måste avstå från förvärvsarbete på grund av att barnets tillstånd försämrats. Regeringen bör snarast utforma och lägga fram förslag i enlighet härmed. Det anförda bör riksdagen med anledning av motionerna Sf309 yrkande 6 och Sf288 i denna del ge regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *vård av vuxet, handikappat barn*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Sf309 yrkande 6 och 1988/89:Sf288 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Ersättning till båda föräldrarna (mom. 9)

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Margit Gennser (m), Barbro Sandberg (fp), Margö Ingvardsson (vpk) och Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är av stor betydelse att båda föräldrarna till barn med funktionsnedsättning kan delta i de kurser som anordnas med anledning av barnets handikapp. Om båda föräldrarna deltar kan de lära sig att på bästa sätt stimulera barnets utveckling men de kan också stödja och hjälpa varandra i en svår livssituation. Detsamma gäller andra typer av habiliteringsinsatser, exempelvis sjukgymnastik eller inprovning och användande av hjälpmedel. Om båda föräldrarna deltar ökar möjligheterna att ge barnet bra vård och träning i hemmet. Regeringen bör snarast lägga fram förslag till ändring av nuvarande regler i enlighet härmed. Utskottet anser att det anförda med anledning av motion Sf13 yrkande 5 och Sf261 bör ges regeringen till känna.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89:SfU12

9. beträffande *ersättning till båda föräldrarna*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Sf13 yrkande 5 och 1988/89:Sf261 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Tillfällig föräldrapenning samtidigt med vårdbidrag (mom. 10)

Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Barbro Sandberg (fp) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Tillfällig föräldrapenning" och på s. 15 slutar med "inte erfordras." bort ha följande lydelse:

I 4 kap. 11 § lagen om allmän försäkring stadgas att tillfällig föräldrapenning inte kan utgå för vård- eller tillsynsbehov som grundat rätt till vårdbidrag. Utskottet har erfarit att denna bestämmelse tillämpas så att de föräldrar som har vårdbidrag ofta vägras tillfällig föräldrapenning när barnets tillstånd blir försämrat och barnet kräver särskild tillsyn. Utskottet anser att nämnda stadgande i klargörande syfte bör kompletteras med en bestämmelse att tillfällig föräldrapenning kan utgå även för det handikapp som ligger till grund för vårdbidraget vid en tillfällig försämring av tillståndet. Regeringen bör snarast utforma och lägga fram förslag till en sådan förändring av lagen. Det anförda bör med anledning av motionerna Sf306 och Sf309 yrkande 5 ges regeringen till känna.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *tillfällig föräldrapenning samtidigt med vårdbidrag* att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Sf306 och 1988/89:Sf309 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Tillfällig föräldrapenning till annan närstående än förälder (mom. 11)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "därför avslås." bort ha följande lydelse:

Såsom ovan framgått har utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1987/88:6 förordat att en förutsättningslös utredning kommer till stånd för att klarlägga ensamstående och ensamboende föräldrars behov av att kunna överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till annan närstående.

Enligt utskottets mening bör den utredning som pågår om ensamstående och ensamboende föräldrars behov av att kunna överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till annan närstående utvidgas till att omfatta alla föräldrar.

Vad utskottet med anledning av motion Sf310 yrkande 1 sålunda anfört bör ges regeringen till känna.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse: 1988/89:SfU12

11. beträffande *tillfällig föräldrapenning till annan närstående än förälder*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf310 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

15. Tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m.m. (mom. 12)

Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Frågan om" och slutar med "och Sf214." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det klart otillfredsställande att föräldrapenning inte kan utgå till förälder vars barn inte kan tas emot av dagbarnvårdaren på grund av att dagbarnvårdarens egna barn är sjuka. Om problemet inom den kommunala barnomsorgen inte kan lösas genom omplacering till någon annan dagbarnvårdare som känner barnet, tvingas en förälder att stanna hemma utan rätt till ersättning. Detsamma gäller när ett daghem stängs på grund av sjukdom hos personalen eller av andra plötsligt uppkommande orsaker. Mot denna bakgrund anser utskottet att en utredning bör tillsättas med uppgift att lägga fram förslag i de nu aktuella hänseendena. Det anförda bör med bifall till motionerna Sf310 yrkande 2, Sf212 och Sf214 ges regeringen till känna.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Sf310 yrkande 2, 1988/89:Sf212 och 1988/89:Sf214 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

16. Flexibelt uttag av kontaktdagar (mom. 13)

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande del." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att kontaktdagarna inte bör vara bestämda till ett visst antal per år utan att det totala antalet dagar bör kunna tas ut när som helst under den tid då barnets ålder berättigar till sådan ersättning. Härigenom skapas en större valfrihet för barnfamiljerna och en möjlighet att ta en längre tids ledighet vid t.ex. inskolning på daghem eller vid skolstarten. Detta bör med anledning av motion Sf211 yrkande 1 ges regeringen till känna.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *flexibelt uttag av kontaktdagar*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Sf211 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande del." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion Sf13 att två kontaktdagar per barn och år är otillräckligt vid inskolning på daghem eller vid skolstarten. Dessutom bör kontaktdagar kunna tas ut även för barn under fyra år vid inskolning i samhällets barnomsorg. Utskottet har ovan tillstyrkt regeringens förslag att kontaktdagar får tas ut t.o.m. det kalenderår barnet fyller tolv år men enligt utskottets mening bör åldersgränsen höjas ytterligare så att kontaktdagar kan tas ut även när barnet går på högstadiet. Utskottet anser att en plan för en sådan utbyggnad av kontaktdagarna bör upprättas. Det anförda bör med bifall till motion Sf13 yrkande 3 och med anledning av motion Sf288 i denna del ges regeringen till känna.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. *beträffande ökat antal kontaktdagar m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf13 yrkande 3 och med anledning av motion 1988/89:Sf288 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

18. Rätt till kontaktdagar vid privat barnomsorg (mom. 15)

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "och Sf260." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör tillfällig föräldrapenning utgå för kontaktdagar oavsett vilken barnomsorgsform som utnyttjas. Det finns ingen anledning att från förmånen utesluta föräldrar som har sina barn i ett privat familjehem. Detta gäller så mycket mer som förhållandet på många håll är sådant att kommunen inte kan erbjuda barnomsorg utan hänvisar föräldrarna till privat verksamhet. Det bör ankomma på regeringen att utforma och snarast lägga fram förslag härom. Det anförda bör med bifall till motion Sf260 och med anledning av motion Sf211 yrkande 2 ges regeringen till känna.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. *beträffande rätt till kontaktdagar vid privat barnomsorg*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf260 och med anledning av motion 1988/89:Sf211 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "motion Sf308." bort ha följande lydelse:

Av de nuvarande tio s.k. pappadagarna tas i genomsnitt ut nio dagar. Detta är enligt utskottets mening mycket positivt och utskottet anser att det finns skäl att bygga ut dessa särskilda ersättningsdagar. Målet är att männens fristående rätt till ersättning skall utökas till tjugo dagar. Som ett första led i denna utbyggnad föreslår utskottet att ersättningstiden förlängs till tretton dagar. Utskottet anser att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag till sådan förlängning. Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen med bifall till motion Sf308 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *förlängd pappaledighet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf308 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Avbytare för gravida lantbrukarkvinnor (mom. 19)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Föräldraförsäkringen är" och slutar med "motion Sf202." bort ha följande lydelse:

Lantbruksarbetet är allmänt sett fysiskt mycket påfrestande och för gravida kvinnor är arbetet särskilt krävande. I dag finns möjlighet för en gravid kvinna att under högst 60 dagar få avbytare i lantbruksarbetet till en särskild havandeskapstaxa. Kostnaden för avbytare är för närvarande högst 340 kr. per dag för dem som abonnerar på avbyartjänst och högst 400 kr. per dag för övriga. Utskottet måste konstatera att det för kvinnan i regel innebär en betydande merutgift att anlita avbytare, eftersom den genomsnittliga ersättningen från föräldraförsäkringen klart understiger beloppen i havandeskapstaxan. Vidare måste konstateras att 60 dagars ledighet i samband med havandeskapet inte är tillräckligt. Av hänsyn till kvinnans hälsa måste ledigheten i normalfallet tas ut före barnets födelse, men ersättare behövs i betydande omfattning även efter nedkomsten. Utskottet anser att arbetsförhållandena inom lantbruket är sådana att en lantbrukarkvinna bör kunna erhålla avbytare till en kostnad som inte överstiger hennes ersättning från föräldraförsäkringen. Regeringen bör snarast lägga fram förslag till riksdagen i frågan. Det anförda bör med bifall till motion Sf202 ges regeringen till känna.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *avbytare för gravida lantbrukarkvinnor*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf202 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Underrättelse till arbetstagarorganisation (mom. 22) 1988/89:SfU12

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "I propositionen" och på s. 22 slutar med "i övrigt." bort ha följande lydelse:

Det aktuella regeringsförslaget innebär att om arbetsgivaren och arbetstagararen inte kommer överens om hur den dagliga ledigheten skall förläggas så skall arbetsgivarens beslut delges inte bara arbetstagararen själv utan även den lokala fackliga organisation som arbetstagararen tillhör. Detta är en tväksam ordning. Om arbetstagararen inte på eget initiativ vänder sig till sin organisation i denna sak kan det bero på att arbetstagararen mer ser den som en personlig angelägenhet än en facklig fråga.

Det är vidare så att ledighetsrätten enligt föräldraledighetslagen tillkommer arbetstagararna i lika mån utan avseende på om de tillhör en facklig organisation. Med den föreslagna regeln kommer de arbetstagarare som avskilda anledningar inte är fackligt organiserade att få en annan rättslig ställning än de som är fackligt organiserade. Detta är inte förenligt med sedvanliga rättsliga principer.

Man måste vidare ta hänsyn till en aspekt som anläggs i motion Sf10, nämligen att underrättelseskyldigheten blir en ny regel att hålla reda på i det omfattande arbetsrättsliga regelverket. Att följa detta regelverk i alla dess detaljer är redan i dag en besvärlig uppgift inte minst för de mindre företagen. För sådana företag innebär dessutom den föreslagna skadeståndssanktioneringen att de på nya grunder kan komma att ådra sig s.k. informella skadestånd, en sanktionsform som starkt kritiserats i skilda sammanhang.

På grund av det anförda anser utskottet att riksdagen bör avslå lagförslaget i denna del, dvs. i vad avser ändringarna i 8 § tredje stycket och 13 §.

dels att moment 22 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

22. beträffande *underrättelse till arbetstagarorganisation*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf10 och med anledning av proposition 1988/89:69 i motsvarande del antar i bilaga 4 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.,

22. Ledighetsrätten (mom. 23)

Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Barbro Sandberg (fp) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet har" och slutar med "och A705." bort ha följande lydelse:

Småbarnsföräldrar har för närvarande rätt att ta ut ledighet från sina anställningar till dess barnet har uppnått en ålder av ett och ett halvt år. Många föräldrar anser att barn i ett- och tvåårsåldern bör vårdas i hemmet. Skälet är bl.a. att barn utvecklas olika och att en del mår bättre av att vistas i sin hemmiljö. Det kan också vara så att barnomsorgen är otillräckligt utbyggd i kommunen. På dessa skäl bör rätten till hel ledighet förlängas tills barnet har fyllt tre år.

Rätten till förkortad arbetstid är uppskattad och utnyttjas av många föräldrar. Alla barn är emellertid inte mogna att före tolvårsåldern klara sig själva före och efter skoldagen. Med hänsyn härtill och till att utbyggnaden av fritidshemmen fortfarande är eftersatt i många kommuner bör rätten till förkortad arbetstid utsträckas tills barnet har fyllt tolv år.

I sammanhanget kan erinras om att staten för sina tjänstemän medger hel ledighet tills barnet har fyllt tre år om det finns särskilda skäl för det. Förkortad arbetstid skall medges "i regel" tills barnet har fyllt tolv år med möjlighet att förlänga den partiella tjänstledigheten även för tid därefter (8 § tjänstledighetsförordningen 1984:111).

Utskottet anser att riksdagen bör uppdra åt regeringen att skyndsamt utarbeta förslag om lagändring i de angivna hänseendena.

Med tillstyrkan av motionerna A704, A730 och A705 föreslår utskottet att vad utskottet anfört ges regeringen till känna.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *ledighetsrätten*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A705 och med anledning av motionerna 1988/89:A704 och 1988/89:A730 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Arbetstid mellan heltid och tre fjärdedelstid (mom. 24)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet har" och slutar med "motion A731." bort ha följande lydelse:

Den i motion A731 föreslagna rätten att förkorta arbetstiden ned till tre fjärdedelar av normal arbetstid överensstämmer med vad som har förordats i den departementspromemoria som propositionen utgår från. Promemorians förslag har emellertid inte förts vidare i propositionen. Det innebär att regeringen avstår från en förändring som ytterligare skulle öka valfriheten och göra det möjligt för en förälder att välja att arbeta t.ex. sju timmar om dagen om det är det för barnomsorgen och familjeekonomin mest lämpliga.

De olägenheter som kan uppstå för arbetsgivaren kan inte anses överväga de fördelar det innebär för föräldrar att på detta vis ytterligare kunna forma vardagen efter den egna familjens behov. Utskottet anser därför att motionens lagstiftningsyrkande bör bifallas.

dels att moment 24 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

24. beträffande *arbetstid mellan heltid och tre fjärdedelstid*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:A731 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1. Socialförsäkringsskyddet efter utlandstjänstgöring

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Margit Gennser (m), Barbro Sandberg (fp), Ragnhild Pohanka (mp) och Bertil Persson (m) anför:

Socialförsäkringsskyddet för personer som har arbetat utomlands är i vissa fall bristfälligt och inte minst gäller detta föräldraförsäkringen. Vi anser att det är angeläget att främst de s.k. volontärerna snarast erbjuds ett bättre skydd. Med hänsyn till att en utredning för närvarande pågår inom riks-försäkringsverket om vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra deras skydd, och då denna utredning skall redovisas till regeringen den 1 juli 1989, avstår vi emellertid från att reservera oss.

2. Sjukpenningskydd under föräldraledighet

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Bertil Persson (alla m) anför:

I lagen om allmän försäkring finns inskrivet att den fastställda SGI-n i allmänhet inte får sänkas medan en förälder är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn och barnet inte har fyllt ett år. Som utskottet har redovisat har riks-försäkringsverket utfärdat rekommendationer att förälder under vissa angivna förutsättningar kan ha kvar sin SGI även efter det att barnet fyllt ett år.

Vi anser att i lagen om allmän försäkring bör tas in föreskrifter som överensstämmer med de nämnda rekommendationerna. Med hänsyn till att denna fråga lär komma att aktualiseras i samband med den fortsatta utbyggnaden av föräldraförsäkringen avstår vi dock från att reservera oss.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3, 6 och 10 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 kap.

3 §²

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse utges under högst 360 dagar sammanlagt för föräldrarna.

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse utges under högst 450 dagar sammanlagt för föräldrarna.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första.

Om föräldrarna gemensamt har vårdnaden om barnet, har varje förälder rätt att uppbära föräldrapenning under minst 90 dagar av den i första stycket angivna tiden.

En förälder som ensam har vårdnaden om barnet har rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den tid som anges i första och andra styckena.

En förälder kan avstå rätt att uppbära föräldrapenning till förmån för den andra föräldern. Ett avstående från rätt att uppbära föräldrapenning görs genom skriftlig anmälan till försäkringskassan.

Föräldrapenning utges *inte* för barn som fyllt fyra år.

Föräldrapenning utges *längst till dess barnet har fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret.*

6 §³

Hel föräldrapenning utgör lägst 60 kronor om dagen (garantinivå).

Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde och femte styckena samt 10 a och 10 b §§, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån.

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för varje barn för 90 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde och femte styckena samt 10 a och 10 b §§, och

Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån.

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för varje barn för 180 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1985:87.

³ Senaste lydelse 1987:223.

90 dagar med belopp enligt garantinivån.

Föräldrapenning vid flerbarnsbörd enligt 3 § andra stycket beräknas enligt tredje stycket.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning enligt 3 § andra stycket för 90 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

När föräldrapenning enligt andra-fjärde styckena skall utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, skall beräkningen ske enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde och femte styckena samt 10 a och 10 b §§.

Utan hinder av vad som föreskrivs i andra-fjärde styckena skall, om föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst har sänkts enligt 3 kap. 5 § tredje stycket 5, föräldrapenningen till dess barnet fyller två år beräknas lägst på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen skedde eller den högre inkomst som löneutvecklingen inom yrkesområdet därefter föranleder, om föräldern avstår från förvärvsarbete för vård av barn. Är kvinnan gravid på nytt vid utgången av denna tid och beräknas barnets födelse ske inom sex månader eller föds barnet inom nämnda tid, skall hennes föräldrapenning även fortsättningsvis beräknas på motsvarande sätt.

10§⁴

En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn, som inte har fyllt tolv år, om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. sjukdom eller smitta hos barnet,
2. sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare,
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,
4. vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att sistnämnda barn omfattas av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning.

För vård av ett barn vars levnadsålder understiger 240 dagar utges tillfällig föräldrapenning enligt första stycket endast om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller om barnet vårdas på sjukhus.

En förälder till barn som fyllt fyra men inte tolv år har rätt till tillfällig föräldrapenning även när föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidshemsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar (kontaktdagar).

En förälder till barn som fyllt fyra år har, till och med det kalenderår under vilket barnet fyller tolv år, rätt till tillfällig föräldrapenning även när föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidshemsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar (kontaktdagar).

⁴ Senaste lydelse 1988:130.

Rätt till tillfällig föräldrapenning tillkommer även en fader som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse för att närvara vid förlossningen, biträda i hemmet eller vårda barn. Motsvarande gäller i tillämpliga delar för en fader vid adoption av barn, om barnet inte fyllt tio år. Som adoption anses även att någon tar emot ett barn i avsikt att adoptera det.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

2. I fråga om föräldrapenning för vård av barn som är födda före oktober 1988 gäller 4 kap. 3 § första stycket och 6 § tredje stycket i den äldre lydelsen. För vård av barn som är fött under augusti eller september 1988 utges dock föräldrapenning för ytterligare 30 respektive 60 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning. Det utökade antalet dagar gäller vid flerbarnsfödelse endast ett barn.

3. Äldre föreskrift i 4 kap. 3 § sjätte stycket gäller fortfarande i fråga om vård av barn som är födda den 1 juli 1985 eller tidigare.

Lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för
vård av barn, m. m.

Häri genom föreskrivs att 6, 8 och 13 §§ lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m.¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*6 §²

Ledighet får delas upp på högst två perioder för varje kalenderår. Berör ledighetsperiod mer än ett kalenderår, skall den hänföras till det kalenderår under vilket ledigheten har påbörjats.

Ledigheten får delas upp på högst tre perioder för varje kalenderår. Berör en ledighetsperiod mer än ett kalenderår, skall den hänföras till det kalenderår under vilket ledigheten har påbörjats.

Ledighet under tid då arbetstagaren uppbär föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 4 § andra stycket, 10 eller 11 § lagen (1962:381) om allmän försäkring får delas upp utan hinder av bestämmelserna i första stycket.

8 §

Ledighet skall förläggas till dag som arbetstagaren begär. Vid förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar av normal arbetstid skall dock förkortningen spridas över arbetsveckans samtliga dagar, om ej särskilda skäl föranleder annat.

Arbetsgivaren skall samråda med arbetstagaren beträffande ledighetens förläggning under dagen och andra med ledigheten sammanhängande frågor, om förhandling med arbetstagarens organisation ej har ägt rum. Uppnås ej överenskommelse, bestämmer arbetsgivaren i dessa frågor i den mån ej annat har avtalats. Arbetsgivaren får dock ej utan arbetstagarens samtycke förlägga *ledigheten* till annan tid än arbetsdagens början eller slut.

Arbetsgivaren skall samråda med arbetstagaren beträffande ledighetens förläggning under dagen och andra med ledigheten sammanhängande frågor, om förhandling med arbetstagarens organisation ej har ägt rum. Uppnås ej överenskommelse, bestämmer arbetsgivaren i dessa frågor i den mån ej annat har avtalats. Arbetsgivaren får dock ej utan arbetstagarens samtycke *delat upp ledigheten under arbetsdagen eller förlägga den* till annan tid än arbetsdagens början eller slut.

Har beslut i fråga som avses i andra stycket träffats på annat sätt än genom överenskommelse med arbetstagaren eller företrädare för arbetstagaren, skall arbetsgivaren underrätta arbetstagaren om beslutet. Underrättelsen skall om möjligt lämnas senast två veckor före ledighetens början.

Har beslut i fråga som avses i andra stycket träffats på annat sätt än genom överenskommelse med arbetstagaren eller företrädare för arbetstagaren, skall arbetsgivaren underrätta arbetstagaren *och dennes lokala arbetstagarorganisation* om beslutet. Underrättelsen skall om möjligt lämnas senast två veckor före ledighetens början.

¹ Lagen omtryckt 1979:645.

² Senaste lydelse 1985:90.

13§

En arbetsgivare som bryter mot denna lag skall betala *arbetsstagaren* skadestånd för den förlust som uppkommer och för den kränkning som har skett.

En arbetsgivare som bryter mot denna lag skall betala skadestånd för den förlust som uppkommer och för den kränkning som har skett.

Om det är skäligt, kan skadeståndet sättas ned eller helt falla bort.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1988/89:AU2y

Föräldraledighet

1988/89:SfU12

Bilaga 2

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89:69 om utbyggnad av föräldraförsäkringen och förstärkt föräldraledighet i vad avser bilaga 2 om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn m.m. jämte tre med anledning härav väckta motioner.

Under allmänna motionstiden 1989 har därjämte väckts fem till arbetsmarknadsutskottet remitterade motioner om föräldraledighet, nämligen 1988/89:A704 av Kersti Johansson och Rosa Östh (båda c), 1988/89:A705 av Anita Persson och Birthe Sörestedt (båda s), 1988/89:A730 av Daniel Tarschys och Charlotte Branting (båda fp), 1988/89:A731 av Bengt Westberg m.fl. (fp) samt 1988/89:A741 av Karl Hagström (s). Med överlämnande av dessa motioner får utskottet anföra följande.

Inledning

Föräldraledighetslagen ger arbetstagare rätt till ledighet i deras egenskap av föräldrar eller därmed likställda vårdnadshavare. Ledigheten kan tas ut dels som hel ledighet tills barnet har fyllt ett och halvt år, dels som förkortning av arbetstiden till tre fjärdedelar av normal arbetstid ("6 timmars arbetsdag"). Rätten till förkortad arbetstid gäller tills barnet har fyllt åtta år eller har avslutat sitt första skolar. Kvinnor har vidare rätt till ledighet viss tid före och efter en förlossning och är berättigade till ledighet för amning.

Dessutom ger lagen rätt till ledighet för den tid under vilken arbetstagaren har rätt till föräldrapenningförmåner enligt lagen om allmän försäkring. Detta innebär bl.a. att om föräldrapenningen byggs ut så ökar rätten till ledighet. Möjligheterna att ta ut föräldrapenning som hel, halv eller fjärdedels föräldrapenning ger motsvarande möjligheter att variera ledighetsuttaget.

De aktuella regeringsförslagen i proposition 69 går inte in på ledighetsrättens omfattning utan gäller hur den dagliga föräldraledigheten, dvs. förkortningen av arbetstiden, skall förläggas och förfarandet då arbetsgivaren och arbetstagaren inte är överens om hur denna ledighet skall förläggas. Detta har föranlett förslag i ett par av motionerna som i övrigt särskilt gäller ledighetsrättens omfattning.

Regeringen föreslår att antalet tillåtna ledighetsperioder under ett kalenderår vidgas från två till tre (6 §). Utan arbetstagarens samtycke skall den dagliga ledigheten inte få delas upp, utan den skall i så fall förläggas antingen till arbetsdagens början eller dess slut (8 § andra stycket). Utskottet tillstyrker förslagen. Frågan om uppdelning av den dagliga ledigheten mot arbetstagarens vilja har utskottet tidigare behandlat i betänkandet AU 1985/86:5 (s. 15).

I de fall arbetsgivaren och arbetstagaren inte kommer överens om hur den dagliga ledigheten skall förläggas utan förläggningen bestäms ensidigt av arbetsgivaren är det endast arbetstagaren som behöver underrättas om beslutet. Regeringen föreslår att arbetsgivaren i sådana fall skall vara skyldig att underrätta även arbetstagarens fackliga organisation om sitt beslut (8 § tredje stycket). Underrättelseskyldigheten föreslås bli skadeståndssanktionerad (13 §).

Kjell Johansson (fp) yrkar i motion 1988/89:Sf10 att regeringens förslag skall avslås i denna del.

Syftet med den föreslagna tilläggsbestämmelsen i 8 § är att ge de fackliga organisationerna bättre möjligheter att stödja medlemmarna när de får problem med förläggningen av föräldraledigheten. En av orsakerna till att stödet uteblir är enligt propositionen att arbetstagaren uppfattar sin begäran om ledighet som en personlig angelägenhet snarare än en facklig och att organisationerna därför inte får kännedom om förekommande problem.

Det är vidare att märka att den underrättelseskyldighet som förordades i den departementspromemoria som ligger till grund för regeringens förslag (DsA 1987:6) gick längre. I promemorian föreslogs nämligen att arbetsgivaren skulle ha sakliga skäl för sitt beslut och på begäran redovisa dem skriftligt. Därmed öppnades möjlighet för arbetstagaren och den fackliga organisationen att som en sista utväg påkalla domstolsprövning av ledighetens förläggning. Dessa förslag i departementspromemorian fullföljs dock inte i propositionen. Den avvägning av arbetstagar- och arbetsgivarintressena som innefattas i regeringens ställningstagande på denna punkt godtas av utskottet, som alltså tillstyrker lagförslaget i motsvarande delar och samtidigt avstyrker motion Sf10.

Ledighetsrätten

Som ovan nämnts ger föräldraledighetslagen rätt till hel ledighet tills barnet har fyllt ett och ett halvt år. Rätten till förkortad arbetstid gäller tills barnet har fyllt åtta år.

Kersti Johansson och Rosa Östh (båda c) i motion 1988/89:A704 och Daniel Tarschys och Charlotte Branting (båda fp) i motion 1988/89:A730 yrkar att rätten till hel ledighet skall förlängas tills barnet har fyllt tre år. Samma motionärer yrkar vidare liksom Anita Persson och Birthe Sörestedt (båda s) i motion 1988/89:A705 att rätten till förkortad arbetstid skall utsträckas att gälla tills barnet har fyllt tolv år.

Motsvarande yrkanden har återkommande behandlats av arbetsmarknadsutskottet, senast i betänkandena AU 1987/88:5 och 20. Utskottet har i

dess sammanhang ställt sig avvisande till tanken att förlänga den obetalda ledigheten. Utbyggnaden av föräldraförsäkringen enligt regeringens förslag i den föreliggande propositionen kommer som tidigare sagts att vidga rätten till föräldraledighet med ekonomisk kompensation. Utskottet anser med hänsyn härtill att riksdagen inte har anledning att frånga sina tidigare ställningstaganden utan avstyrker därmed de förevarande motionerna.

1988/89:SfU12

Bilaga 2

Arbets tid mellan trekvartstid och heltid

Föräldraledighetslagens bestämmelser om rätt till förkortad arbets tid innebär att arbetstagaren har att välja mellan att antingen arbeta på heltid eller på tre fjärdedelstid. I det här sammanhanget bortses från möjligheten att arbeta på halvtid under den tid då arbetstagaren uppbär halv föräldrapenning. Det finns enligt lagen inte någon rätt för arbetstagaren att begära en förkortning av arbetstiden som ligger mellan tre fjärdedels arbets tid och hel arbets tid, t.ex. fyra femtedelar av den normala arbets tiden. I propositionen diskuteras en ökad valfrihet i detta hänseende, men något förslag härom läggs inte fram. Folkpartiet föreslår däremot i motion 1988/89:A731 att det införs möjlighet till en valfri förkortning av arbetstiden ned till tre fjärdedelar av arbetstiden.

Motionsyrkandet överensstämmer med vad som har förordats i den tidigare nämnda departementspromemorian. I propositionen invänds att ledighet mellan trekvartstid och heltid redan förekommer genom överenskommelser, antingen i kollektivavtal eller direkt mellan arbetsgivare och arbetstagare. Valfriheten ökar vidare genom föräldraförsäkringens utbyggnad och den ovan redovisade utvidgningen av antalet ledighetsperioder. Fördelarna för arbetstagarna av en ökad valfrihet, sägs vidare i propositionen, får vägas mot olägenheterna för arbetsgivarna i personalplaneringen. Frågan hur ledighetsreglerna framdeles bäst skall samordnas med föräldraförsäkringens bestämmelser bör ytterligare analyseras och den ökade valfriheten i fråga om arbetstider belysas närmare innan förändringar föreslås. Utskottet delar denna uppfattning och avstyrker därför motionens yrkande om en lagändring på denna punkt.

Lagförslaget i återstående del

Återstående del av det aktuella lagförslaget från regeringen (rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelse) lämnas av utskottet utan erinran.

Skydd mot omplacering m.m.

I motion 1988/89:A741 föreslår Karl Hagström (s) en undersökning som skall belysa föräldrars möjligheter att utnyttja rätten till ledighet. Som exempel på frågor för undersökningen anger motionären hur arbetstider, lön och karriär påverkas och om det finns utsagda eller outsagda påtryckningar att inte ta ut ledighet.

Såsom sägs i propositionen (s. 21) har arbetslivscentrum beviljats medel från arbetsmiljöfonden för en treårig studie av hur föräldraledighetslagen tolkas och tillämpas av de lokala parterna på arbetsmarknaden och av enskilda anställda. Detta är ett arbete som pågår. Därmed får syftet med

Stockholm den 16 februari 1989

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Kjell Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Marianne Ståhlberg (s), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzien (mp), Monica Öhman (s), Erik Holmkvist (m), Göran Engström (c), Ulf Melin (m), Sigge Godin (fp) och Karl-Erik Persson (vpk).

Avvikande meningar

1. Ledighetsperioder m.m.

Sonja Rembo (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Erik Holmkvist (m), Göran Engström (c), Ulf Melin (m) och Sigge Godin (fp) anser att den del av avsnittet Ledighetsperioder m.m. som börjar med "Syftet med" och slutar med "motion Sf10" bort ha följande lydelse:

Det aktuella regeringsförslaget innebär att om arbetsgivaren och arbetstägaren inte kommer överens om hur den dagliga ledigheten skall förläggas så skall arbetsgivarens beslut delges inte bara arbetstägaren själv utan även den lokala fackliga organisation som arbetstägaren tillhör. Detta är en tveksam ordning. Om arbetstägaren inte på eget initiativ vänder sig till sin organisation i denna sak kan det bero på att arbetstägaren mer ser den som en personlig angelägenhet än en facklig fråga.

Det är vidare så att ledighetsrätten enligt föräldraledighetslagen tillkommer arbetstägarna i lika mån utan avseende på om de tillhör en facklig organisation. Med den föreslagna regeln kommer de arbetstägare som av skilda anledningar inte är fackligt organiserade att få en annan rättslig ställning än de som är fackligt organiserade. Detta är inte förenligt med sedvanliga rättsliga principer.

Man måste vidare ta hänsyn till en aspekt som anläggs i motion Sf10, nämligen att underrättelseskyldigheten blir en ny regel att hålla reda på i det omfattande arbetsrättsliga regelverket. Att följa detta regelverk i alla dess detaljer är redan i dag en besvärlig uppgift inte minst för de mindre företagen. För sådana företag innebär dessutom den föreslagna skadeståndssanktioneringen att de på nya grunder kan komma att ådra sig s.k. informella skadestånd, en sanktionsform som starkt kritiserats i skilda sammanhang.

På grund av det anförda anser utskottet att riksdagen bör avslå lagförslaget i denna del, dvs. i vad avser ändringarna i 8 § tredje stycket och 13 §.

2. Ledighetsrätten

1988/89:SfU12

Bilaga 2

Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Göran Engström (c) och Sigge Godin (fp) anser att den del av avsnittet Ledighetsrätten som börjar med "Motsvarande yrkanden" och slutar med "förevarande motionerna" bort ha följande lydelse:

Småbarnsföräldrar har för närvarande rätt att ta ut ledighet från sina anställningar till dess barnet har uppnått en ålder av ett och ett halvt år. Många föräldrar anser att barn i ett- och tvåårsåldern bör vårdas i hemmet. Skälet är bl.a. att barn utvecklas olika och att en del mår bättre av att vistas i sin hemmiljö. Det kan också vara så att barnomsorgen är otillräckligt utbyggd i kommunen. På dessa skäl bör rätten till hel ledighet förlängas tills barnet har fyllt tre år.

Rätten till förkortad arbetstid är uppskattad och utnyttjas av många föräldrar. Alla barn är emellertid inte mogna att före tolvårsåldern klara sig själva före och efter skoldagen. Med hänsyn härtill och till att utbyggnaden av fritidshemmen fortfarande är eftersatt i många kommuner bör rätten till förkortad arbetstid utsträckas tills barnet har fyllt tolv år.

I sammanhanget kan erinras om att staten för sina tjänstemän medger hel ledighet tills barnet har fyllt tre år om det finns särskilda skäl för det. Förkortad arbetstid skall medges "i regel" tills barnet har fyllt tolv år med möjlighet att förlänga den partiella tjänstledigheten även för tid därefter (8 § tjänstledighetsförordningen 1984:111).

Utskottet anser att riksdagen bör uppdra åt regeringen att skyndsamt utarbeta förslag om lagändring i de angivna hänseendena.

Med tillstyrkan av motionerna A704 (c), A705 (s) och A730 (fp) föreslår utskottet att vad utskottet anfört ges regeringen till känna.

3. Arbetstid mellan trekvartstid och heltid

Charlotte Branting (fp) och Sigge Godin (fp) anser att den del av avsnittet Arbetstid mellan trekvartstid och heltid som börjar med "Motionsyrkandet överensstämmer" och slutar med "denna punkt" bort ha följande lydelse:

Den i motion A731 föreslagna rätten att förkorta arbetstiden ned till tre fjärdedelar av normal arbetstid överensstämmer med vad som har förordats i den departementspromemoria som propositionen utgår från. Promemorians förslag har emellertid inte förts vidare i propositionen. Det innebär att regeringen avstår från en förändring som ytterligare skulle öka valfriheten och göra det möjligt för en förälder att välja att arbeta t.ex. sju timmar om dagen om det är det för barnomsorgen och familjeekonomin mest lämpliga.

De olägenheter som kan uppstå för arbetsgivaren kan inte anses överväga de fördelar det innebär för föräldrar att på detta vis ytterligare kunna forma vardagen efter den egna familjens behov. Utskottet anser därför att motionens lagstiftningsyrkande bör bifallas.

Ledighetsrätten

Anna Horn af Rantzien (mp) anför:

Miljöpartiet har yrkat att man bör gå längre med utbyggnaden av föräldraförsäkringen än regeringen har gjort så att föräldrapenning skall kunna utges under 24 månader. Detta yrkande behandlas av socialförsäkringsutskottet. Vid bifall till miljöpartiets förslag kommer föräldraledigheten att förlängas i motsvarande mån och föräldrarna kommer därmed att få avsevärt bättre möjligheter att ta hand om vårdnaden av sina barn när de önskar göra det själva och detta är önskvärt för barnens bästa.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 10 § lagen (1962:381) om allmän försäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.
10 §

En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn, som inte har fyllt tolv år, om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. sjukdom eller smitta hos barnet,
2. sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare,
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,
4. vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att sistnämnda barn omfattas av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning.

För vård av ett barn vars levnadsålder understiger 240 dagar utges tillfällig föräldrapenning enligt första stycket endast om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller om barnet vårdas på sjukhus.

En förälder till barn som fyllt fyra *men inte tolv år har* rätt till tillfällig föräldrapenning även när föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidshemsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar (kontaktdagar).

En förälder till barn som fyllt fyra *år har, till och med det kalenderår under vilket barnet fyller tolv år, rätt till tillfällig föräldrapenning även när* föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidshemsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar (kontaktdagar).

Rätt till tillfällig föräldrapenning tillkommer även en fader som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse för att närvara vid förlossningen, biträda i hemmet eller vårda barn. Motsvarande gäller i tillämpliga delar för en fader vid adoption av barn, om barnet inte fyllt tio år. Som adoption anses även att någon tar emot ett barn i avsikt att adoptera det.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.

Härigenom föreskrivs att 6 och 8 §§ lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

6§

Ledighet får delas upp på högst två perioder för varje kalenderår. Berör ledighetsperiod mer än ett kalenderår, skall den hänföras till det kalenderår under vilket ledigheten har påbörjats.

Ledighet under tid då arbetstagaren uppbär föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 4 § andra stycket, 10 eller 11 § lagen (1962:381) om allmän försäkring får delas upp utan hinder av bestämmelserna i första stycket.

Ledigheten får delas upp på högst tre perioder för varje kalenderår. Berör en ledighetsperiod mer än ett kalenderår, skall den hänföras till det kalenderår under vilket ledigheten har påbörjats.

8§

Ledighet skall förläggas till dag som arbetstagaren begär. Vid förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar av normal arbetstid skall dock förkortningen spridas över arbetsveckans samtliga dagar, om ej särskilda skäl föranleder annat.

Arbetsgivaren skall samråda med arbetstagaren beträffande ledighetens förläggning under dagen och andra med ledigheten sammanhängande frågor, om förhandling med arbetstagarens organisation ej har ägt rum. Uppnås ej överenskommelse, bestämmer arbetsgivaren i dessa frågor i den mån ej annat har avtalats. Arbetsgivaren får dock ej utan arbetstagarens samtycke förlägga *ledigheten* till annan tid än arbetsdagens början eller slut.

Arbetsgivaren skall samråda med arbetstagaren beträffande ledighetens förläggning under dagen och andra med ledigheten sammanhängande frågor, om förhandling med arbetstagarens organisation ej har ägt rum. Uppnås ej överenskommelse, bestämmer arbetsgivaren i dessa frågor i den mån ej annat har avtalats. Arbetsgivaren får dock ej utan arbetstagarens samtycke *dela upp ledigheten under arbetsdagen eller förlägga den* till annan tid än arbetsdagens början eller slut.

Har beslut i fråga som avses i andra stycket träffats på annat sätt än genom överenskommelse med arbetstagaren eller företrädare för arbetstagaren, skall arbetsgivaren underrätta arbetstagaren om beslutet. Underrättelsen skall om möjligt lämnas senast två veckor före ledighetens början.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Innehållsförteckning

1988/89:SfU12

Sammanfattning	1
Propositionerna	1
Motionerna	2
Utskottet	6
Föräldraförsäkringen	6
Föräldrapenning	6
Tillfällig föräldrapenning	11
Övriga frågor om föräldraförsäkringen	17
Anslagsberäkningen	20
Föräldraledighetslagen	20
Hemställen	23
Reservationer	25
1. Utbyggd föräldraförsäkring och kontaktdagar t.o.m. tolfte året (m, fp, c)	25
2. Utbyggd föräldraförsäkring och kontaktdagar t.o.m. tolfte året (mp)	26
3. Kvoterad föräldraledighet (vpk)	27
4. Kvoterad föräldraledighet (mp)	27
5. Sänkt kompensationsnivå inom föräldraförsäkringen (m)	28
6. Garantinivån inom föräldraförsäkringen (m)	29
7. Garantinivån inom föräldraförsäkringen (mp)	29
8. Föräldrakooperativt daghem (c)	30
9. Antalet ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning (fp)	30
10. Institutionsbesök (fp)	30
11. Vård av vuxet, handikappat barn (fp, mp)	31
12. Ersättning till båda föräldrarna (m, fp, vpk)	31
13. Tillfällig föräldrapenning samtidigt med vårdbidrag (fp, c)	32
14. Tillfällig föräldrapenning till annan närstående än förälder (fp) ...	32
15. Tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m.m. (c, fp, mp)	33
16. Flexibelt uttag av kontaktdagar (m, fp, c)	33
17. Ökat antal kontaktdagar m.m. (vpk)	34
18. Rätt till kontaktdagar vid privat barnomsorg (m, fp, c)	34
19. Förlängd pappaledighet (fp)	35
20. Avhytare för gravida lantbrukarkvinnor (c)	35
21. Underrättelse till arbetstagarorganisation (m, fp, c)	36
22. Ledighetsrätten (fp, c)	36
23. Arbetstid mellan heltid och tre fjärdedelstid (fp)	37
Särskilda yttranden	
1. Socialförsäkringsskyddet efter utlandstjänstgöring (m, fp, mp)	38
2. Sjukpenningsskydd under föräldraledighet (m)	38
Bilaga 1 I proposition 1988/89:69 framlagda lagförslag	39
Bilaga 2 Arbetsmarknadsutskottets yttrande 1988/89:AU2y	44
Bilaga 3 I reservation 1 framlagt lagförslag	50
Bilaga 4 I reservation 21 framlagt lagförslag	51